

Valfri tilleggsprotokoll om individklageordning til FNs barnekonvensjon

Korleis kan tilslutning til individklageordninga påverke norske myndigheiter sitt demokratiske handlingsrom?

Kandidatnummer: 715

Leveringsfrist: 25. november 2013

Tal ord: 17 606

Innhald

1	INNLEIING.....	1
1.1	Tema for oppgåva	1
1.2	Problemstilling.....	1
1.3	Avgrensingar	2
1.4	Debatten om rettsleggjing.....	2
1.5	Kort om FNs barnekonvensjon	3
1.6	Tilleggsprotokollen om individuell klagerett	5
1.7	FNs barnekomité.....	6
1.8	Vidare framstilling.....	7
1.9	Metode og kjelder	7
2	BARNEKOMITEEN SI HANDSAMING AV INDIVIDKLAGENE	10
2.1	Innleiing	10
2.2	FNs barnekomité si tolking av barnekonvensjonen	10
2.2.1	Generelt	10
2.2.2	Dynamisk tolking	11
2.2.3	Særleg om tolking av dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen.....	13
2.3	Komiteen sin prøvingsintensitet	16
2.3.1	Innleiing.....	16
2.3.2	Protokollens artikkel 10 nr. 4 og spørsmålet om skjønnsmargin for dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen.....	16
2.3.3	Vil statane verte innrømme skjønnsmargin ved oppfylling av dei andre rettane i konvensjonen?.....	18
3	MOGELEGE SAKER MOT NOREG.....	20
3.1	Innleiing	20

3.2	Er det truleg at klageordninga vil verte nytta?	21
3.2.1	Eksisterande klageordningar for krenking av menneskerettane	21
3.2.2	Bruk av barnekonvensjonen ved norske domstolar	23
3.2.3	Nasjonale rettsmidlar må vere uttømt.....	24
3.2.4	Rettshjelp	25
3.2.5	Stønad frå ikkje-statlege organisasjonar.....	25
3.2.6	Konklusjon	26
3.3	Kva saker kan verte klaga inn for komiteen mot Noreg	27
3.3.1	Kjelder	27
3.3.2	Barnets beste.....	28
3.3.3	Diskriminering.....	29
3.3.4	Barnets rett til å bli høyrd	30
3.3.5	Barnets rett til omsorg	30
3.3.6	Særleg om omsorgsovertaking	31
3.3.7	Barn og straff.....	32
3.3.8	Sivile og politiske rettar.....	33
3.3.9	Økonomiske, sosiale og kulturelle rettar	34
3.3.10	Oppsummering.....	36
4	KVA MATERIELLE VERKNADER VIL RATIFISERING KUNNE HA?	36
4.1	Materiell verknad	36
4.2	Avgjerder mot Noreg	37
4.2.1	Er det truleg at myndigheitene vil følgje avgjerdene frå komiteen?	37
4.2.2	Oppfølgingsprosedyre	38
4.2.3	Gjenopning av saker	38
4.2.4	Konsekvens for tilsvarande saker	39
4.2.5	Midlertidige avgjerder	40
4.3	Rettskjeldevekt.....	41
4.3.1	Kva rettskjeldevekt skal ei avgjerd frå barnekomiteen ha?	41
4.3.2	Oppsummering	43

4.3.3	Særlig om barnekomiteens kompetanse	43
4.3.4	Meir sjølvstendig Høgsterett?	45
4.3.5	Konklusjon om rettskjeldevekt	46
5	KVA PROSESSUELLE VERKNADER VIL RATIFISERING KUNNE HA?.....	46
5.1	Prosessuelle verknader	46
5.2	Vilkåra for å gå til sak etter tvistelova § 1-3	46
5.3	Effektivt rettsmiddel	48
5.3.1	Inneheld barnekonvensjonen eit krav om effektivt rettsmiddel?	48
5.3.2	Inneheld tilleggsprotokollen eit krav om effektivt rettsmiddel?	49
5.3.3	Konklusjon	50
5.4	Kan føresegnene i barnekonvensjonen handsamast rettsleg?	50
5.4.1	”Justiciability” og sjølvkraft	50
5.4.2	Kritikk av omgrepa	53
5.4.3	Forholdet mellom rettsleg handheving av konvensjonsføresegnene og vilkåret ”rettskrav” i tvl. § 1-3	54
5.4.4	Rettsleg prøving av sivile og politiske rettane i barnekonvensjonen	55
5.4.5	Rettsleg prøving av artikkel 3 om barnets beste	56
5.4.6	Rettsleg prøving av dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen	57
5.5	Utvida prøving av barnekonvensjonen etter tilslutning til klageordninga?	59
6	OPPSUMMERING OG VURDERING	61
7	KJELDELISTE	62
7.1	Litteratur	62
7.2	Norske lover	64
7.3	Førearbeid	64
7.4	Traktatar og internasjonale konvensjonar	65
7.5	Domsregister	67
7.5.1	Norsk Høgsterett	67

7.5.2	Underrettsavgjerder	68
7.5.3	Avgjerder frå internasjonale domstolar og klageorgan	68
7.6	Generelle kommentarar frå FNs barnekomité	68
7.7	Andre internasjonale kjelder	69
7.8	Andre nasjonale kjelder	72
7.9	Personlege meddelingar	75
8	VEDLEGG	76
8.1	Vedlegg 1: Brev til statsminister Jens Stoltenberg 9. februar 2012.....	76
8.2	Vedlegg 2: E-post frå Human-Etisk Forbund 14. oktober 2013	80

1 Innleiing

1.1 Tema for oppgåva

Den tredje tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon blei vedteken av FN si generalforsamling 19. desember 2011 og vart opna for signering i februar 2012.¹ Protokollen gjer det mogeleg for enkeltpersonar å klage til FNs barnekomité for brot på barnekonvensjonen. Norske myndigheiter har ikkje ratifisert tilleggsprotokollen per november 2013, og har generelt innteke ei skeptisk haldning til klageordninga.² Skepsisen synast i hovudsak å knyte seg til frykta for at klageordninga vil føre til innskrenkingar i Norske myndigheiter sitt demokratiske handlingsrom.³ Med demokratisk handlingsrom meinast her nasjonale myndigheiter si mogelegheit til å treffe avgjerder om lovgiving, budsjett og andre politiske avgjerder på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

1.2 Problemstilling

Eg vil i denne oppgåva undersøke korleis tilslutning til tilleggsprotokollen kan påverke norske myndigheiter sitt handlingsrom. For å svare på dette spørsmålet vil eg sjå nærare på korleis det er truleg at barnekomiteen vil handsame og vurdere klagesakene dei får inn, med særleg fokus på om dei vil nytte ei dynamisk tolking, og kva skjønnsmargin statane vil ha ved oppfylling av konvensjonsforpliktingane. Vidare vil eg forsøke å seie noko om kva klagesaker ein kan vente mot norske myndigheiter. Endeleg vil eg undersøke kva vekt det er truleg at norske domstolar vil legge på avgjerdene frå komiteen og korleis klageordninga kan tenkjast å påverke måten domstolane overprøver saker som gjeld brot barnekonvensjonen.

---

¹ Generalforsamlingsresolusjon 66/138 (2011).

² Svar frå utanriksministeren i Stortingets spørjetime (2011).

³ Innlegg frå utanriksministeren i Stortinget (2012).

1.3 Avgrensingar

Det er mange problemstillingar som kan reisas i tilknyting til individklageordninga og verknader for norske myndigheiter sitt handlingsrom. Oppgåva sitt omfang tillét imidlertid ikkje at alle desse spørsmåla vert drøfta.

Reglane om barn sine prosessuelle rettar i norsk rett, barn sin tilgang til domstolane og korleis nasjonale og internasjonale organ i praksis skal ta i mot og handtere klager frå barn vil derfor ikkje verte handsama i det følgjande. Spørsmålet om barn si rett til å klage i strid med foreldra sine interesser vil heller ikkje verte handsama. Ved bruk av fotnotane vil eg vil likevel påpeike dei delane av oppgåva der desse problemstillingane er særleg relevante.

Barnekonvensjonen vil verte nytta aktivt i oppgåva, men det vil ikkje verte høve til å gå djupare inn i det materielle innhaldet i dei einskilte rettane i konvensjonen. Det vert heller ikkje høve til å handsame dei to andre kontrollordningane som følgjer av tilleggsprotokollen artikkel 12 og 13.

1.4 Debatten om rettslegging

Spørsmålet om innskrenking av det demokratiske handlingsrommet til myndigheitene er ein del av ein større debatt om rettslegging. Med rettslegging meinast ”at domstoler og andre rettsorganer får økende betydning på bekostning av folkevalgt myndighet, og at skillet mellom lovgiving og lovanvendelse blir visket ut.”⁴ Innsnevring av det demokratiske handlingsrommet kan etter denne definisjonen seiast å vere ein konsekvens av rettslegginga.

Rettslegging blei for alvor ein del av samfunnsdebatten i 2003 då Makt- og demokratiutgreiinga kom med sin sluttrapport i NOU 2003:19 *Makt og demokrati*. Utgreiinga blei

---

⁴ NOU 2003:19 s. 58.

gjort av ei gruppe samfunnsforskarar som etter sitt mandat skulle ”fokusere på hvordan det representative demokratiet og dets forutsetninger blir utfordret og påvirket”.⁵

Ein av hovudkonklusjonane til forskarane var at det skjer ei rettsleggjering av det norske samfunnet og at domstolane og internasjonale prøvingsorgan blir tilførd makt på kostnad av nasjonale politiske organ ved rettsleg overprøving av skjønsmessige reglar.⁶

Spørsmålet om norske myndigheiter sitt handlingsrom vert innskrenka ved ratifikasjon av tilleggsprotokollen inngår i denne debatten. Blir tilleggsprotokollen ratifisert kan det skje ei myndigheitsoverføring frå norske folkevalde organ til domstolane og FNs barnekomité.

1.5 Kort om FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonen blei vedteke av FN si Generalforsamling i 1989.⁷ Norske myndigheiter ratifiserte konvensjonen i 1991 og i 2003 blei den inkorporert i menneskerettslova. Barnekonvensjonen er saman med dei andre konvensjonane som er innteke i menneskerettslova gitt forrang i norsk lov jf. § 2. Til barnekonvensjonen er det vedteke tre tilleggsprotokollar, om sal av barn,⁸ barn i væpna konflikt⁹ og om individuell klagerett som oppgåva omhandlar. Noreg har ratifisert dei to førstnemnde protokollane.

Føresegene i barnekonvensjonen er ikkje formulert heilt på same måte som i andre menneskerettskonvensjonar, ettersom rettane er særleg tilpassa barn sin situasjon. Føresegnene i barnekonvensjonen er heller ikkje formulert som rettar for det einskilde barn, men som forpliktingar for statane. Dette gjeld med unntak av artikkel 7 nr. 1, artikkel 12 og artikkel 13 nr. 1. Det er vanskeleg å føresjå kva konsekvens denne skilnaden vil ha ved avgjerder i

---

⁵ Ibid. s. 9.

⁶ Ibid. s. 30-33.

⁷ Generalforsamlingsresolusjon 44/25 (1989).

⁸ Valgfri protokoll til konvensjon om barnets rettigheter om sal av barn (2000).

⁹ Valgfri protokoll til konvensjonen om barns rettigheter om barn i væpna konflikt (2000).

individuelle klagesaker, men praksis frå bruk av barnekonvensjonen på nasjonalt og internasjonalt nivå tydar ikkje på at skilnaden gir barn svakare rettar samanlikna med tilsvarande rettar i andre konvensjonar. Snarare kan formuleringa bidra til at rettane ikkje berre gjeld i tilhøvet mellom stat og barn, men at staten også har eit ansvar for at barnets rettar blir oppfylt i forholdet mellom barn og foreldre internt i familien.¹⁰

Av barnekonvensjonen artikkel 2 første ledd følgjer det at statane skal ”respektere og sikre” rettane i konvensjonen. Kva som ligg i denne forpliktinga er vidare presisert i artikkel 4: ”Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å gjennomføre de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon.” Statane som er tilslutta barnekonvensjonen er etter dette forplikta til å gjere sitt yttarste for å oppfylle rettane, men etter ordlyden synast dei å ha fridom til å sjølv velje korleis dette blir gjort best mogeleg.

Barnekonvensjonen inneheld både sivile og politiske rettar (SP-rettar) og økonomiske, sosiale og kulturelle rettar (ØSK-rettar). Sjølv om rettane i barnekonvensjonen er særleg tilpassa barn sin situasjon er dei i stor grad overlappande med tilsvarande rettar i FNs konvensjon om sivile og politiske rettar (SP) og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettar (ØSK). Barnekonvensjonen inneheld også nokre rettar som berre er å finne der, til dømes artikkel 3 om barnets beste og artikkel 12 om barnet sin rett til å bli høyrte.

Av artikkel 2 andre ledd følgjer det at ”(n)år det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, skal partene treffe slike tiltak i størst mulig utstrekning innenfor de ressurser de har til rådighet, om nødvendig innenfor rammen av internasjonalt samarbeid.” Det vert i artikkel 4 gjort ein klar distinksjon mellom ØSK-rettane og dei andre rettane i konvensjonen. Også tilleggsprotokollen skil mellom ØSK-rettane og dei andre rettane, jf. artikkel 10. Kva denne skilnaden har å seie for oppgåva sitt tema kjem eg tilbake til under punkt. 2.3.2.

---

¹⁰ Høstmælingen og Wille (2011).

Det går ikkje fram av barnekonvensjonen kva rettar som er ØSK-rettar og kva som ikkje er det. Barnekomiteen har uttalt at det ikkje er noko klart skilje mellom ØSK-rettane og dei andre rettane i konvensjonen, og at det er ein nær indre samanheng mellom desse.¹¹ Ettersom rettane i konvensjonen i stor grad svarar til rettane i SP og ØSK er det likevel ikkje vanskeleg å identifisere kva rettar som er typiske ØSK-rettar, til dømes rett til utdanning i artikkel 28 og helse- og sosialtenester i artikkel 24 og 26. Typisk SP-rettar er på den andre sida ytringsfridom i artikkel 13 og rettferdig rettargang i artikkel 40.

Svært forenkla kan ein seie at SP-rettane pålegg statane *la være å gripe inn* i borgarane si rettssfære, til dømes ved å avstå frå sensur, medan ØSK-rettane pålegg statane å *aktivt bidra til å oppfylle rettane*, til dømes gjennom å tilby helsetenester. Av dette følgjer at det vil vere meir kostbart for statane å oppfylle ØSK-rettane samanlikna med SP-rettane. Det er likevel ikkje slik at oppfylling av SP-rettane ikkje krev at statane nyttar ressursar. Som døme på at også oppfylling av SP-rettane også kan vere kostbart kan ein nemne retten til rettferdig rettargang. Det krev mykje ressursar å ha eit godt fungerande rettssystem med tilstrekkelege tryggingsmekanismar. På same måte krev ikkje alle ØSK-rettar at staten nyttar store ressursar, som døme kan ein nemne organisasjonsfridommen.

1.6 Tilleggsprotokollen om individuell klagerett

Protokollen vart opna for undertekning i 2012 og per november 2013 har 44 statar undertekna protokollen og åtte statar ratifisert.¹² Protokollen trer først i kraft når den er ratifisert av ti statar jf. tilleggsprotokollen artikkel 19. Noreg har korkje underskrive eller ratifisert protokollen.¹³

---

¹¹ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 5 (2003) s. 2.

¹² FN si traktatsamling på nett. Oversikt over statar som har signert og ratifisert tilleggsprotokollen. Tal frå 15. oktober 2013.

¹³ L.c.

På oppdrag for Utanriksdepartementet gjorde advokat Frode Elgesem ei juridisk analyse av spørsmålet om norsk tilslutning til protokollen.¹⁴ Rapporten blei levert 25. mai 2013 og blei sendt på høyring med frist for fråsegn 18. september 2013. Stortinget fatta 21. juni 2013 vedtak om at sak om protokollen skulle leggest fram snarast.¹⁵ Per 18. november 2013 har saken status som ”under behandling”.¹⁶

Protokollen medfører ikkje vedtaking av nye materielle rettar, men skal sikre oppfyllinga av dei forpliktingane som allereie følgjer av barnekonvensjonen og den eller dei tilleggsprotokollane statane er tilslutta.¹⁷ Av artikkel 5 følgjer det at barn og vaksne på vegne av born har rett til å klage. Kva kriterium klagene må oppfylle før den kan handsamast av komiteen følgjer av protokollen artikkel 7. Av særleg interesse er det at nasjonale rettsmidlar må vere uttømt før klagen kan handsamast av komiteen. Artikkel 10 regulerer korleis komiteen skal handtere klagene. Protokollen inneheld også reglar for oppfølging av statane, som skal skje i dialog med den aktuelle staten jf. protokollen artikkel 11. Klagemekanismen er oppseieleg jf. tilleggsprotokollen artikkel 22.

1.7 FNs barnekomité

Det vil vere FNs barnekomité som skal handsame klagene etter individklageordninga. Komiteen består av 18 ekspertar på barn sine rettar, og møtast tre gangar i året i fire veker om gangen. Barnekomiteen sin kontroll med statane har til no gått ut på at dei landa som har ratifisert konvensjonen rapporterer til komiteen kvart femte år.¹⁸ Etter dialog mellom komiteen og medlemslandet kjem komiteen med sine avsluttande merknader. Komiteen arrangerer også det som vert kalla *Days of General Discussion* og kjem med generelle kommenta-

---

¹⁴ Elgesem (2013).

¹⁵ Stortingsvedtak nr. 698 (2013).

¹⁶ Utanriksdepartementet (2013).

¹⁷ Jf. tilleggsprotokollen artikkel 5.

¹⁸ Barnekonvensjonen artikkel 44.

rar om tolkinga av barnekonvensjonen. Komiteen har frå 2001 til 2013 gitt 17 generelle kommentarar.¹⁹

1.8 Vidare framstilling

I neste underkapittel følgjer ei framstilling av metoden og dei mest sentrale kjeldene som er nytta i oppgåva. I kapittel 2 ser eg nærare på korleis komiteen vil handsame klagesakene, med særlege fokus på korleis komiteen tolkar konvensjonen og kva prøvingsintensitet den vil ha ved overprøving av nasjonale avgjerder. I kapittel 3 vil eg undersøke om klageordninga vil verte nytta og i så fall kva type saker ein kan vente mot Noreg ved ein eventuell tilslutning. I kapittel 4 ser eg nærare på kva materielle verknader klageordninga kan ha, om avgjerdene frå komiteen vil bli fylgt av norske myndigheiter og kva rettskjeldevekt avgjerdene vil verte tillagt. Kva prosessuelle verknader tilslutning til protokollen kan ha vurderer eg i kapittel 5 ved å undersøke korleis norske domstolar handhevar barnekonvensjonen og andre menneskerettskonvensjonar i dag, og korleis tilleggsprotokollen kan tenkjast å påverke domstolane på dette området. I oppgåva sitt siste kapittel, kapittel 6, vil eg gjere ei oppsummering og vurdering av dei konklusjonane som vert trekt undervegs i oppgåva.

1.9 Metode og kjelder

Metoden som er nytta i oppgåva er ein kombinasjon av tradisjonell rettsdogmatisk metode og enklare empiriske undersøkingar. På bakgrunn av det eg finn med desse metodane forsøker eg å trekke nokre slutningar om kva som kan verte konsekvensane av ein eventuell ratifikasjon av tilleggsprotokollen om individklageordning.

Barnekonvensjonen og den tilhøyrande tilleggsprotokollen må tolkast på bakgrunn av Wien-konvensjonen om traktatrett artikkel 31 og 32, som gir uttrykk for internasjonal sedvane.²⁰ Dette gjeld både når barnekonvensjonen vert tolka av komiteen og når norske rettsbrukarar nyttar den, sjølv om Noreg ikkje har ratifisert Wien-konvensjonen.²¹ Ved tolking

---

¹⁹ FNs Høgkommissær. Oversikt over barnekomiteens generelle kommentarar.

²⁰ Ulfstein og Ruud (2011) s. 89.

²¹ Jf. Rt. 2008 s. 513 premiss 48.

av konvensjonen vil barnekomiteen sine generelle kommentarar vere særleg relevante for å fastsette det nærare innhaldet i rettane.²²

Korleis barnekomiteen vil vurdere individklagene er avgjerande for korleis klageordninga vil påverke norsk rett. For å forsøke å svare på dette har eg sett nærare på korleis komiteen har tolka og handheva konvensjonen i sine generelle kommentarar og avsluttande merknader. Også praksis frå dei andre FN-komiteane er relevant i denne samanheng.

For å undersøke om det er truleg at klageordninga vil verte nytta har eg gjort nokre enklare empiriske undersøkingar. Eg har gjort eigne søk i lovdata.no for å finne ut kor ofte barnekonvensjonen og andre menneskerettskonvensjonar vert gjort gjeldande i norske rettssaker. Vidare har eg undersøkt kor mange saker mot Noreg som er handsama av dei andre FN-komiteane med klageordning, samt av EMD. Dette er gjort ved søk i dokumentdatabasen på heimesidene til FNs høgkommissær og HUDOC-databassen. Endeleg har eg gjennom kontakt med ei rekkje ikkje-statlege organisasjonar undersøkt om desse vil yte bistand slik at klager vert sendt inn til komiteen.

Vidare har eg sett nærare på kva klager ein kan vente mot norske myndigheiter ved å undersøke kva område norsk rett kan stride mot barnekomiteen si tolking av konvensjonen. Særleg sentral i denne samanheng er komiteen sine avsluttande merknader frå 2010. Det er også av interesse kva område norske myndigheiter har fått kritikk frå andre aktørar på område som vedkjem barnekonvensjonen. Eg har også gjort søk i lovdata for å finne ut i kva for saker barnekonvensjonen oftast vert gjort gjeldande.

Kva materielle verknader klageordninga vil ha vil avhenge av om norske myndigheiter vil følge avgjerdene frå komiteen. Eg i denne samanheng sett på korleis ein i norsk praksis har vurdert og vektlagd avgjerder frå andre internasjonale klageorgan. Særleg viktig i denne samanheng er dommen Rt. 2008 s. 1764 om ankenekting. Høgsterett drøftar der utførleg

---

²² *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 25.

kva vekta ei avgjerd frå menneskerettskomiteen skal ha i norsk rett. I dommen vert det vist til ei rekke fråsegner i førearbeida til menneskerettslova som også er viktige kjelder i drøftinga om kva vekt avgjerdene skal ha.

For å svare på kva prosessuelle verknader klageordninga vil ha, ser eg nærare på rettspraksis som viser korleis domstolane så langt har vurdert saker som gjeld brot på barnekonvensjonen og andre menneskerettskonvensjonar.

Det er ikkje mogeleg å seie med tryggleik kva som vil verte konsekvensane av ein eventuell ratifikasjon av tilleggsprotokollen, og det er derfor viktig å understreke at dei konklusjonar som vert trekt ikkje er anna enn det utfallet eg meiner er sannsynleg ut frå dei kjeldene eg har nytta.

I arbeidet med oppgåva har eg hatt stor nytte av advokat Frode Elgesem sin rapport om tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen²³, advokat Henning Harborg sin tilsvarande rapport for klageordning til ØSK-konvensjonen,²⁴ samt utgreiinga frå professor Karl Harald Søvig om det generelle tilhøvet mellom norsk rett og barnekonvensjonen.²⁵ Måten Harborg og Elgesem har strukturert sine rapportar på har også påverka korleis eg har disponert oppgåva, sjølv om strukturen hovudsakeleg er valt ut frå oppgåva sitt føremål. Elgesem sin rapport blei som nemnd over sendt ut på høyring hausten 2013. Fleire av høyringsfråsegnene som blei gitt i denne samanheng gir nyttige bidrag til oppgåva. Også høyringsfråsegnene som blei gitt til Harborg sin rapport vil verte nytta, særleg Regjeringsadvokaten sine meir kritiske merknader.

---

²³ Elgesem (2013).

²⁴ Harborg (2011).

²⁵ Søvik (2009).

2 Barnekomiteen si handsaming av individklagene

2.1 Innleiing

Ved handsaming av individklagene må barnekomiteen tolke barnekonvensjonen, fastsette innhaldet i rettane og staten si forplikting etter konvensjonen. Komiteen må så vurdere om staten har oppfylt sine konvensjonsforpliktingar i den konkrete saka. I det følgjande vil eg sjå nærare på korleis det er truleg at komiteen vil tolke barnekonvensjonen, og korleis det kan tenkjast at komiteen vil gå fram ved prøving av den einskilde sak.

2.2 FNs barnekomité si tolking av barnekonvensjonen

2.2.1 Generelt

Barnekonvensjonen skal tolkast i tråd med Wien-konvensjonen om traktattolking artikkel 31 og 32 som gir uttrykk for folkerettsleg sedvane. Barnekonvensjonen skal etter dei nemnde føresegnene tolkast med utgangspunkt i ordlyden, med omsyn til gjenstand, føremål ("object and purpose") og kontekst.

På bakgrunn av praksis frå dei andre FN-komiteane er det truleg at komiteen sin eigen praksis vil bli ei viktig kjelde for fastlegginga av innhaldet i rettane, sjølv om dette ikkje følgjer av føresegnene i Wien-konvensjonen.²⁶ Både dei generelle kommentarane og avgjerder i individklager vil vere relevante i tolkinga.²⁷

Barnekonvensjonen skal tolkast som ein heilskap og alle føresegnene i barnekonvensjonen må tolkas i lys av dei grunnleggande prinsippa i konvensjonen²⁸. Dette er prinsippa om ikkje-diskriminering (artikkel 2), barnets beste (artikkel 3), barnets rett til liv og utvikling (artikkel 6) og barnets rett til å bli høyrte (artikkel 12).

---

²⁶ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 25.

²⁷ L.c.

²⁸ Ibid. (2012) s. 19.

2.2.2 Dynamisk tolking

Barnekomiteen uttalar i sin generelle kommentar nr. 8 at ”the Convention, like all human rights instruments, must be regarded as a living instrument, whose interpretation develops over time.”²⁹ Barnekonvensjonen skal altså i likskap med dei andre menneskerettskonvensjonane tolkast dynamisk.³⁰ Dette inneber at standarden for kva som er forsvarleg oppfyl-ling av konvensjonen vert endra over tid. Barnekomiteens generelle kommentar nr. 8 gir også eit godt døme på dynamisk tolking av konvensjonen: Barnekonvensjonen inneheld ikkje noko utrykkeleg forbod mot fysisk straff som del av oppseding, men komiteen uttalar likevel at statane har ei forplikting etter konvensjonen til å snarast mogeleg forby fysisk straff.³¹

Dynamisk tolking er ein akseptert og naudsynt del av tolkingsmetoden, både i folkeretten og i norsk rett. Det kan likevel tenkjast at dei internasjonale overprøvingsorgana går for langt i si tolking av konvensjonen, og at statane derfor ikkje lenger finn at argumentasjonen er haldbar.³² Ei for dynamisk tolking av konvensjonen kan også føre til ei større myndig-heitsoverføring frå nasjonale myndigheiter til barnekomiteen enn statane er villige til å akseptere. Går komiteen for langt kan det føre til at statane ikkje følgjer avgjerdene, då desse ikkje er rettsleg bindande. For å unngå dette må den dynamiske tolkinga ha grunnlag i konvensjonen sin ordlyd og praksis frå nasjonale eller internasjonale domstolar.³³ Det er i den- ne samanheng viktig å påpeike at det er komiteen sjølv som vil stå for produksjonen av mykje av rettskjeldematerialet gjennom avgjerder i individsaker og generelle kommentarar. Det vert slik i stor grad komiteen som styrer rettsutviklinga på området.

---

²⁹ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 8 (2007) s. 6.

³⁰ Ibid. (2012) s. 26.

³¹ Ibid s. 9. *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 26.

³² Ulfstein (2012b) s. 562.

³³ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 26.

Eit døme på at norske myndigheiter meinte at ein FN-komité hadde gått for langt i si tolking har ein i Dar-saka.³⁴ Saka omhandla ein familie fr  Pakistan som søkte om asyl i Noreg på grunnlag av at dei frykta forf lging og tortur om dei returnerte til heimlandet. Norske myndigheiter festa ikkje lit til at familien var i fare for å bli torturert, og avslo asylsøknaden. Familien klaga vedtaket inn til Torturkomiteen som først fatta eit midlertidig vedtak der dei påla Norske myndigheiter å utsette utsendinga til saken var handsama av komiteen. I følgje komiteen var denne avgjerda rettsleg bindande for Noreg. Som grunnlag for at avgjerda var bindande viste komiteen til sine egne sakshandsamingsreglar. Høgsterett tolka sjølv torturkonvensjonen og kom i motsetnad til komiteen til at den ikkje kunne fatte midlertidige vedtak som var rettsleg bindande for norske myndigheiter.

Eit anna døme er den såkalla Ashok-saka.³⁵ Saka gjaldt Utlendingsnemnda sitt vedtak om   ikkje gjere om vedtak om avslag på søknad om opphald for ein einsleg mindreårig gut. I dommen kom spørsmålet om barnets beste versus innvandringsregulerande omsyn på spissen, og Høgsterett vurderte barnekomiteen sin generelle kommentar nr. 6 der det følgjer: ”Non-rights-based arguments such as those relating to general migration control, cannot override best interests considerations.”³⁶ Fråsegna synast å gi klart uttrykk for at innvandringsregulerande omsyn ikkje kan bli tillagt meir vekt enn barnets beste, men Høgsterett meinte at komit fr segna ikkje kunne være meint på den måten, og la avgjerande vekt på innvandringsregulerande omsyn.

Utlendingsnemnda gir i sitt høyringssvar om ratifikasjon av tilleggsprotokollen uttrykk for bekymring for komiteen si dynamiske tolking av prinsippet om barnets beste versus innvandringsregulerande omsyn og kva konsekvensar det kan få for handlingsrommet til nors-

---

³⁴ Rt. 2008 s. 513.

³⁵ Rt. 2009 s. 1261.

³⁶ Barnekomiteen sin generelle kommentar nr. 6 (2005) s. 23.

ke myndigheiter på utlendingsfeltet.³⁷ Det blir særleg vist til den nemnde fråsegn frå barnekomiteen sin generelle kommentar nr. 6.³⁸

Ved bruk av det sistnemnde dømet må ein ta omsyn til at generelle kommentarar og individklageavgjerder kan ha noko ulik vekt som rettskjelde. I forarbeida til endringar i barne-lova uttalte departementet at det bør leggst "relativt stor vekt" på barnekomiteen sine generelle kommentarar,³⁹ noko som også blei bekrefta i Rt. 2009 s. 1261. Til samanlikning skal avgjerdene av individklagene bli tillagt "betydelig vekt"⁴⁰. Dei generelle kommentarane har etter dette noko mindre vekt enn individklageavgjerder i norsk rett, og det er derfor truleg at norske myndigheiter i større grad vil føle seg bundne av avgjerder i individklager.

2.2.3 Særleg om tolking av dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen

Ein del av føresegnene i barnekonvensjonen er vagt formulert. Dette er ei naturleg følgje av at konvensjonen er eit kompromiss mellom svært mange av verdas statar. Det har vorte hevda at innhaldet i ØSK-rettane ikkje kan fastsettast med alminnelege tolkingsprinsipp på grunn av si vage formulering.⁴¹ Denne forståinga blei imøtegått av mellom anna Norsk senter for menneskerettigheter.⁴²

Regjeringsadvokaten gir i sin høyringsfråsegn om tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen uttrykk for at den dynamiske tolkinga av vagt formulerte ØSK-rettar vil bidra til at komiteen tileignar seg myndigheit på kostnad av norske myndigheiter.⁴³

---

³⁷ UNE (2013) s. 2.

³⁸ Meir om tilhøvet mellom norsk rett og barnekonvensjonen på dette området vert handsama under punkt 3.3.2.

³⁹ Ot.prp.nr.104 (2008-2009) s. 26.

⁴⁰ Sjå meir om dette under punkt 4.3.

⁴¹ Regjeringsadvokaten (2006) s. 3.

⁴² Norsk senter for menneskerettigheter (2012) s. 5.

⁴³ Regjeringsadvokaten (2013) s. 3.

Om ein ser på dei typiske sivile- og politiske rettane, til dømes retten til ytringsfridom i barnekonvensjonen artikkel 13, er desse også vagt formulerte. Innhaldet i rettane er fastsett gjennom praksis frå ulike internasjonale prøvingsorgan, hovudsakleg menneskerettskomiteen og EMD. Grunnen til at ein er meir bekymra for ØSK-rettane si vage formulering kan ein noko forenkla seie at er på grunn av at ØSK-rettane vil leggje band på langt større del av landets tilgjengelege ressursar.

Eit av områda der spørsmålet om tolking av ØSK-rettane og allokering av nasjonale ressursar kan kome på spissen er i saker som gjeld rett på helsetenester. Av barnekonvensjonen artikkel 24 følgjer det at "States Parties recognize the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health and to facilities for the treatment of illness and rehabilitation of health."

I relasjon til den tilsvarande føresegna i ØSK artikkel 12 uttalte Regjeringsadvokaten i si høyringsfråsegn følgjande: "Det ligger godt innenfor det mulige at fremtidige komitéer eller andre klageorganer – i konkrete individklager – under henvisning til ordlyden uttaler at det følger av en naturlig og uanstrengt fortolkning at for eksempel en bestemt, kostbare medisinsk spesialbehandling pliktes gitt, selv om dette må skje i utlandet. ... Dersom klageorganene skjerper kravene de stiller, vil det lett kunne få stor betydning for vedkommende stats frihet til å benytte budsjettene til andre formål. De pliktene som oppstilles, vil lett kunne gjelde store grupper. Konsekvensene kan bli meget store, og de kan – både de øyeblikkelige og de på lenger sikt – bli vanskelige å få oversikt over. På dette punktet er det god grunn til å regne med at konsekvensene blir større enn på området for de sivile og politiske rettighetene. Hvor store konsekvensene blir, avhenger selvsagt av hvilket innhold som gjennom (ti)årene blir lagt inn i ØSK. Hovedpoenget er i denne sammenheng at politiske myndigheter, som har et totalansvar for samfunnet, vil kunne miste kontrollen med ressursbruken."⁴⁴

---

⁴⁴ Regjeringsadvokaten (2006) s. 6.

Fråsegna frå Regjeringsadvokaten skisserar ein situasjon der betydelege midlar vil verte bandlagde, med andre ord eit stort innhogg i nasjonale myndigheiter sitt handlingsrom. Spørsmålet vert så om det er grunn til å tru at barnekomiteen vil leggje til grunn ei slik tolking som Regjeringsadvokaten gir uttrykk for.

Under overskrifta ”State parties’ obligations to respect, protect and fulfil” i barnekomiteen sin 15. generelle kommentar gir komiteen uttrykk for kva som etter deira tolking er innhaldet i artikkel 24:

“The core obligations, under children’s right to health, include:

- (a) Reviewing the national and subnational legal and policy environment and, where necessary, amending laws and policies;
- (b) Ensuring universal coverage of quality primary health services, including prevention, health promotion, care and treatment services, and essential drugs;
- (c) Providing an adequate response to the underlying determinants of children’s health; and
- (d) Developing, implementing, monitoring and evaluating policies and budgeted plans of actions that constitute a human rights-based approach to fulfilling children’s right to health.”⁴⁵

Fråsegna viser at komiteen ikkje tolkar føresegna utvidande, men held seg til kjerneområdet. Samanlikna med ordlyden “høgast oppnåeleg helsestandard” kan det snarare synast som at komiteen tolkar føresegna noko innskrenkande. Barnekomiteen si tolking på dette området synast etter mi meining ikkje å kunne danne grunnlag for påstandar om betydeleg myndigheitsoverføring.

---

⁴⁵ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 15 (2013) s. 16.

Det er etter mi meining lite truleg at komiteen vil gjere kontroversielle eller oppsiktsvekkande tolkingar som ein ikkje kan forvente på grunnlag av det føreliggjande rettskjeldematerialet. På same tid er det umogeleg å vite korleis komiteen på seinare tidspunkt vil tolke og handheve konvensjonen.

2.3 Komiteen sin prøvingsintensitet

2.3.1 Innleiing

For å kaste lys over korleis ratifiseringa vil påverke det demokratiske handlingsrommet er det særleg interessant å sjå nærare på kor langt komiteen vil gå i si prøving av statane si oppfylling av konvensjonen. Kor langt komiteen vil gå kan kallast prøvingsintensitet eller formulerast som eit spørsmål om statane vil verte innrømme skjønnsmargin .

2.3.2 Protokollens artikkel 10 nr. 4 og spørsmålet om skjønnsmargin for dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen

Skjønnsmargin, eller ”margin of appreciation”/ ”margin of discretion” inneber at statane har spelerom for kva måte dei oppfyller rettane som er fastsett i konvensjonen.⁴⁶ Om, og eventuelt i kva grad staten vert innrømme skjønnsmargin har stor betyding for handlingsrommet til nasjonale myndigheiter. For det første kan skjønnsmarginen gjere at komiteen vert noko meir tilbakehaldne med å vurdere om dei tiltaka staten har sett i verk er dei beste for å oppfylle rettane i konvensjonen. Viss komiteen likevel finn at det ligg føre krenking vil staten ha valfridom til sjølv å vurdere korleis ein skal bøte på dette.

Av protokollen artikkel 10 nr. 4 følgjer det: ”When examining communications alleging violations of economic, social or cultural rights, the Committee shall consider the reasonableness of the steps taken by the state party in accordance with article 4 of the Convention. In doing so, the Committee shall bear in mind that the State party may adopt a range of possible policy measures for the implementation of the economic, social and cultural rights in the Convention.”

---

⁴⁶ Harborg (2011) 81-82.

Føresegna blei teke inn i protokollen av omsyn til dei som frykta at overprøving av ØSK-rettane skulle føre til betydelege inngrep i statane sitt handlingsrom.⁴⁷ Artikkel 10 nr. 4 er identisk med føresegna som er innteke i tilleggsprotokollen til ØSK-konvensjonen, artikkel 8 nr. 4.

Første setning i artikkel 10 nr. 4 viser til at det skal gjerast ei rimelegheitsvurdering av staten si oppfylling. Rimelegheit må sjåast i samband med staten sin økonomiske ressursar jf. Artikkel 4. Av artikkel 4 andre punktum følgjer det: ”Når det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, skal partene treffe slike tiltak i størst mulig utstrekning innenfor de ressurser de har til rådighet...” Ressursmangel er etter andre setning grunn til å ikkje oppfylle ØSK-rettane slik dei kjem til uttrykk i konvensjonen. Barnekomiteen gir i sin generelle kommentar nr. 5 uttrykk for at statane i slike tilfelle må oppfylle forpliktingane sine etter konvensjonen gradvis, såkalla ”*progressive realisation*”.⁴⁸

For eit ressurssterkt land som Noreg vil barnekonvensjonen artikkel 4 ikkje innebere noko særleg avgrensing i plikta til å oppfylle konvensjonsrettane, då det vanskeleg kan tenkjast at norske myndigheiter skulle bli fritekne frå sine forpliktingar på grunn av ressursmangel.⁴⁹ Snarare er det truleg at komiteen vil stille strengare krav til eit ressurssterkt land som Noreg samanlikna med andre land. Når ein ser på barnekomiteen sin avsluttande merknader til Noreg er likevel ingen grunn til å tru at komiteen vil krevje at bokstavleg talt alle tilgjengelege ressursar vert nytta til å oppfylle konvensjonen sine rettar på best mogeleg måte.⁵⁰

---

⁴⁷ Menneskerettighetsrådet (2011) pkt. 74.

⁴⁸ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 5 (2003) s. 3.

⁴⁹ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 20.

⁵⁰ FNs barnekomité (2010). I same retning Elgsem (2013) s. 39.

Andre setning i tilleggsprotokollen artikkel 10 nr. 4 viser til at statane i utgangspunktet står fritt til å velje kva tiltak som skal settast i verk for å sikre oppfylling av konvensjonen sine føresegner. I denne føresegna er det tolka inn ei skjønnsmargin for partane si oppfyl-
ling av rettane.⁵¹ Den kjem ikkje til uttrykk eksplisitt, men forhandlingane viser at det var dette som var partane sine intensjonar.⁵² Skjønnsmarginen inneber at statane har valfridom til å velje kva verkemidlar dei vil nytte og i spørsmål om ressursallokering. Truleg vil det same gjeld i spørsmål om prioritering mellom ulike rettar, men det er ikkje grunn til å tru at høg oppfylling av ein rett kan legitimere dårlegare oppfylling av ein anna.⁵³

2.3.3 Vil statane verte innrømme skjønnsmargin ved oppfylling av dei andre rettane i konvensjonen?

Statane vil etter drøftinga over verte innrømme ei skjønnsmargin ved oppfylling av ØSK-rettane. For myndigheitene sitt handlingsrom vil komiteen sin prøvingsintensitet også vere relevant kva gjeld dei andre rettane i konvensjonen. Spørsmålet er i denne samanheng om komiteen vil gå inn i alle vurderingar som er gjort av nasjonale myndigheiter i klagesaka. Dette er særleg interessant i relasjon til skjønsmessige vurderingar gjort av forvaltningsorgan, vurderingar som typisk ikkje vil verte overprøvd fullt ut i nasjonale domstolar.⁵⁴ Vert statane ikkje innrømme skjønnsmargin vil ein kunne få ein situasjon der nasjonale domstolar ikkje overprøver, medan komiteen gjer det.

Spørsmålet om komiteen si prøving av skjønsmessige vurderingar kan særleg verte relevant i saker der barnets beste står mot innvandringsregulerande omsyn. I Rt. 2012 s. 1985 fant Høgsterett at dei ikkje kunne overprøve forvaltninga si skjønnsutøving i spørsmålet om barnets beste var gitt vekt som eit grunnleggande omsyn i tråd med barnekonvensjonen

---

⁵¹ Elgesem (2013) s. 45-46.

⁵² L.c.

⁵³ Harborg (2011) s. 82.

⁵⁴ Eckhoff og Smith (2011) s. 544.

artikkel 3. Går komiteen djupt inn i desse vurderingane, kan det tenkjast at det vil føre til ei endring i korleis norske domstolar prøver desse sakene.⁵⁵

I motsetnad til i EMD der ein lenge har operert med ei skjønnsmargin er det ikkje avklart om det i FN-systemet eksisterer ei skjønnsmargin for andre rettar enn ØSK-rettane. I eit forsøk på å føresjå korleis barnekomiteen vil handsame klagene er det nærliggjande å sjå nærare på korleis menneskerettskomiteen har handsama dette spørsmålet. Det vert hevda at sjølv om FNs menneskerettskomité sjeldan gir eksplisitt uttrykk for at dei nyttar ei skjønnsmargin, følgjer det av avgjerdene deira at eit slikt handlingsrom vert lagt til grunn i ei rekke avgjerder.⁵⁶

Som døme kan ein nytte saka EB mot New Zealand.⁵⁷ Saken omhandla ein fraskilt far som blei nekta samvær med barna sine etter skuldingar frå mor om seksuelle overgrep mot barna. Menneskerettskomiteen uttala: "The Committee notes that the trial judge in the Family Court proceeded to a full and balanced evaluation of the situation, on the basis of testimony of the parties and expert advice, and that, while acknowledging the far reaching nature of the decision to deny the author's application for access, the trial judge decided that it was in the children's best interest to do so. In the particular circumstances of the case, the Committee cannot conclude that the trial judge's decision violated the author's rights."⁵⁸ Fråsegna viser at når den nasjonale domstolen hadde gjort ei grundig vurdering av situasjonen og teke dei naudsynnte omsyna, barnets beste og vedtaket sin inngripande karakter, kunne ikkje komiteen kome til at klagaren sine rettar var krenka.

---

⁵⁵ Sjå meir om dette under punkt 5.5.

⁵⁶ Legg (2012) s. 2 med vidare referansar.

⁵⁷ Legg (2012) s. 152.

⁵⁸ EB mot New Zealand pkt. 9.5.

Av EMD sin praksis kjem det fram at det er ei rekkje moment som vil vere relevante når det kjem til kva skjønnsmargin statane skal få.⁵⁹ Mellom anna avstår domstolen frå å djupt inn i typisk politiske avgjerder, saker der det er stor skilnad i korleis dei ulike medlemslanda tolkar konvensjonen, og i saker der avgjerda byggjer på komplekse og omfattande faktisk forhold som domstolen ikkje har høve til å gå inn i. På den andre sida går komiteen lenger i prøvinga om det er eit grovt eller alvorleg inngrep i klagaren sine rettar.

Det er høgst usikkert om barnekomiteen vil nytte ei skjønnsmargin som skissert over. Barnekonvensjonen er ein imidlertid omfattande konvensjon som inneheld eit breitt spekter av rettar, noko som kan tale for at komiteen ikkje kan gå djupt inn i alle drøftingar som nasjonale myndigheiter har gjort. Vidare kan det vere vanskeleg å prøve saker fullt ut når konvensjonsfråsegna er vagt formulert og det er sterk usemje mellom medlemsstatane om kva som er det nærare innhaldet i retten. Endeleg kan det tenkjast ei rekkje saker for komiteen, til dømes innanfor barnevern, der avgjerda vil vere treft på eit omfattande bevismateriale og vitnefråsegner. Det kan i denne typen saker hevdast at nasjonale myndigheiter er betre eigna til å vurdere spørsmålet, og det kan derfor vere vanskeleg for komiteen å prøve sakene fullt ut. Desse momenta talar for at statane vil verte gitt ei viss skjønnsmargin også ved oppfyllinga av dei andre føresegnene i konvensjonen. Det kan likevel ikkje konkluderast før ein ser korleis komiteen sjølv vurderer individklagene.

3 Mogelege saker mot Noreg

3.1 Innleiing

I kva grad klageordninga vil føre til materielle endringar i norsk rett vil avhenge av om klageordninga vert nytta, og på kva område ein kan vente klager mot norske myndigheiter.

---

⁵⁹ Aall (2011) s. 144-147.

3.2 Er det truleg at klageordninga vil verte nytta?

3.2.1 Eksisterande klageordningar for krenking av menneskerettane

Norske myndigheiter har allereie ratifisert klageordningar til FN sine konvensjonar om til sivile og politiske rettar, tortur, rasediskriminering og kvinnediskriminering. I tillegg til klageordningane i FN-systemet kan saker om brot på menneskerettane klagast inn for den Europeiske menneskerettsdomstolen (EMD).

Oversikt over klagesaker mot Noreg i FN-systemet⁶⁰:

	Avviste saker	Realitetshandsama saker		Totalt
		<i>Krenking</i>	<i>Ikkje krenking</i>	
SP	7	3	3	13
TK	3	2	1	6
RDK	1	1	1	3
KDK	0	0	0	0

FN-komiteane har etter dette funne at Noreg har handla i strid med konvensjonsforpliktingane seks gonger. Det samla talet saker som har blitt teke opp til handsaming må vere å sjå som relativt lite, noko som talar for at det også vil kome eit mindre tal klager til barnekomiteen.

Dei eksisterande klageordningane til dei nemnde konvensjonane er opne for barn, men det er likevel svært få barn som nyttar mogelegheita til å klage. Ei undersøking gjort av FN sin høgkommissær viste at berre 2 % av klagene til komiteane blei sendt inn av barn eller på vegne av barn.⁶¹ Dette kan ha fleire årsaker, men det er nærliggjande å tru at noko av grun-

---

⁶⁰ Tabellen byggjer på eigne undersøkingar i dokumentarkivet på FNs høgkommissær sine heimesider (<http://tb.ohchr.org/>). Tabellen er sist oppdatert 30.10.2013.

⁶¹ CRIN (2009) s. 16.

nen er at ordningane ikkje er tilrettelagd for klager for barn. Sjølv om barnekomiteen har eit føremål om å vere ein meir barnevenleg klageordning,⁶² er det vanskeleg å sjå at klageordninga til barnekomiteen vil vere særleg mykje betre tilrettelagd for å ta i mot klager frå barn, ettersom den i stor grad er bygd opp etter same mal som dei andre klageordningane i FN-systemet. Det er etter mi meining likevel truleg at det vil kome fleire klager frå barn på grunn av at sjølve konvensjonen er meint å ivareta denne gruppa sine interesser.

Norske borgarar som hevdar seg utsett for menneskerettsbrot kan også ta saka si inn for den EMD. Denne ordninga vert nytta i langt større grad enn klageordningane til FN. I 2012 tok domstolen imot 169 klager om brot på menneskerettane i Noreg. Heile 165 av sakene blei imidlertid avvist eller stroke frå lista.⁶³ Det blei avsagt 3 avgjerder knytt til 4 klager, og domstolen fann krenking i to av sakene.⁶⁴ Totalt har domstolen handsama 34 saker om Noreg, og domstolen har funne krenking i 24 av sakene.⁶⁵

Det er fleire relevante skilnadar som gjer at EMD tek i mot fleire klager enn FN-komiteane. For det første er EMD ein domstol som i motsetnad til FN-komiteane gir rettsleg bindande avgjerder. Vidare tilbyr norske myndigheiter rettshjelp til saker som vert handsama av EMD, men i utgangspunktet ikkje til saker som skal handsamast av FN-komiteane.⁶⁶ Endeleg kan det tenkjast at norske advokatar si interesse i- og kunnskap om EMK er større enn om FN-konvensjonane.

Enkelte saker kan etter sitt innhald handsamast under fleire ulike klageorgan. Dette gjeld til dømes utlendingssaker der barn er involvert. Av tilleggsprotokollen artikkel 7 bokstav d) følgjer det at komiteen ikkje kan vurdere saker som er handsama av andre internasjonale

---

⁶² Tilleggsprotokollen artikkel 3 nr. 1.

⁶³ EMD sitt faktaark om Noreg (2013).

⁶⁴ L.c.

⁶⁵ Tala byggjer på søk i HUDOC-databasen 30. oktober 2013.

⁶⁶ Rettshjelpslova § 12.

klageorgan eller domstol. Det vil derfor ikkje vere mogeleg å få prøvd saka for barnekomiteen om den allereie er vurdert av EMD.

3.2.2 Bruk av barnekonvensjonen ved norske domstolar

Regjeringsadvokaten framhevar i si høyringsfråsegn om klageordning til barnekonvensjonen at barnekonvensjonen vert gjort gjeldande i svært mange saker for norske domstolar, og hevdar at dette talar for ein må forvente langt fleire klager til barnekomiteen enn det talet klager som er kome inn til dei andre FN-komiteane.⁶⁷ Det vert vidare hevda at det er grunn til å forvente eit tal klager til barnekomiteen som meir nærmar seg talet klager til EMD.

Regjeringsadvokaten sin argumentasjon byggjer på at kor ofte barnekonvensjonen vert gjort gjeldande i norske domstolar kan gi ein viss indikasjon på omfanget av saker ein kan vente seg frå norske borgarar. Det knyt seg rett nok stor usikkerheit til å trekke ei slik slutning, men synspunktet kan likevel vere eit av fleire moment i vurderinga av om det er truleg at klageordninga vil verte nytta.

Gjennomføringa av barnekonvensjonen i norsk rett har vore vellukka,⁶⁸ og konvensjonen vert ofte gjort gjeldande i norske rettssaker. Det er eit stort engasjement for konvensjonen frå sivilt samfunn,⁶⁹ og kunnskapen om konvensjonen synast å vere sterk blant aktørane i domstolane.

---

⁶⁷ Regjeringsadvokaten (2013) s. 2.

⁶⁸ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 27.

⁶⁹ Sjå til dømes Forum for barnekonvensjonen, som består av ei rekkje ikkje-statlege organisasjonar.

Oversikt over saker der det er blitt vist til ulike konvensjonar i avgjerder frå Høgsterett.⁷⁰

Konvensjon	Vist til i avgjerder frå Høgsterett
SP-konvensjonen	52
Torturkonvensjonen	3
Kvinnediskrimineringskonvensjonen	2
Rasediskrimineringskonvensjonen	5
EMK	1072
Barnekonvensjonen	90

Tabellen viser at barnekonvensjonen vert gjort gjeldande for Høgsterett langt oftare enn dei andre FN-konvensjonane med individklageordning. Dette kan tale for at det vil kome fleire klager til barnkomiteen enn det har gjort til dei andre FN-komiteane. At barnkomiteen skal få inn like mange klager som EMD synast likevel å vere ei for dramatisk tolking.

Grunnen til at EMD vert gjort gjeldande langt oftare enn FN-konvensjonane kan vere fleire. Ein viktig faktor er truleg at konvensjonen er velkjend blant norske juristar og det nærare innhaldet i rettane er fastlagd gjennom omfattande rettspraksis. Vidare gjeld barnekonvensjonen utelukkande saker som vedkjem barn, og vaksne er trass alt ei prosentvis større gruppe av befolkninga enn barn.

3.2.3 Nasjonale rettsmidlar må vere uttømt

For at saker skal kunne bli handsama av barnkomiteen må klagaren først ha uttømt nasjonale rettsmidlar jf. protokollen artikkel 7 bokstav e.⁷¹ Dei sakene som gjeld rettar som kan

---

⁷⁰ Tabellen byggjer på eigne søk i Lovdata.no. På lovdata ligg alle publiserte avgjerder frå og med 1925, utvalte eldre avgjerder frå og med 1832, samt ikkje-publiserte avgjerder frå og med 1987. Tabellen er sist oppdatert 30. oktober 2013.

⁷¹ Meir om denne føresegna under 5.3.2.

handhevast for nasjonale domstolar⁷² må gjennom alle rettsinstansane, eller så langt ein når før anken vert avvist. Å anke ei sak gjennom heile rettssystemet vil vere svært ressurskrevjande. Med ressursar meinast både tid, pengar og kunnskap. Det vil etter dette vere av stor betyding om det vil bli oppretta rettshjelpsordningar for klagesaker til komiteen, og i kva grad det vil bli ytt bistand frå andre hald, særleg advokatar og ikkje-statlege organisasjonar. Fyrstnemnde vil truleg verte avgjort av om det vil bli ytt fri rettshjelp eller ikkje.

3.2.4 Rettshjelp

Med omsyn til kor krevjande det vil vere å få ein sak klaga heilt inn til komiteen er det grunn til å tru at barn som klagarar vert avhengige av at staten legg til rette for fri rettshjelp. Per i dag kan ein få fri rettshjelp for saker som vert handsama av EMD, men det er ikkje tilsvarende føresegn for klager til FN-komiteane som har klageordning jf. rettshjelpslova § 12. Om dagens situasjon vert oppretthaldt eller det vert opna for rettshjelp i klagesaker til komiteen vil påverke talet saker som vert teke inn for barnekomiteen.⁷³

3.2.5 Stønad frå ikkje-statlege organisasjonar

I kva grad relevante ikkje-statlege organisasjonar følgjer opp einskilte saker vil truleg også påverke i kva grad klageordninga vert nytta.⁷⁴ Det har vore eit sterkt engasjement for ratifisering frå sivilt samfunn.⁷⁵ På bakgrunn av dette engasjementet sendte eg ut e-post til ei rekkje ikkje-statelege organisasjonar⁷⁶ samt Barneombodet, for å undersøkje om dei hadde vurdert å bidra til at saker vert klaga inn for barnekomiteen, i så fall på kva måte (til dømes ved å gå inn som partshjelpar), og på kva tidspunkt i prosessen.

---

⁷² Sjå meir om dette under punkt 5.4.

⁷³ Elgesem (2013) tek til orde for å vurdere om det bør opprettast rettshjelpsordningar for klageordninga, s. 70.

⁷⁴ Elgesem (2013) s. 56.

⁷⁵ Brev til statsministeren 9. februar 2012.

⁷⁶ Per 17. november 2013 hadde eg motteke svar frå Human-Etisk Forbund, Juss-Buss, Amnesty International Norge, UNICEF, Redd Barna, Plan Norge, Norsk organisasjon for asylsøkere og Voksne for barn. Advokatforeningen, Mental Helse, Internatioal Commision of Jurists Norway og Fellersorganisasjonen for funksjonshemmede hadde innan den tid ikkje svara på spørsmåla.

Gjennomgåande for organisasjonane som svarte på førespurnaden var at dei stilte seg positive til ratifikasjon av tilleggsprotokollen. Når det kom til bistand i konkrete saker var det berre Human-Etisk Forbund som svarte bekräftande på at dei ville gå inn som partshjelpar i spørsmål om religionsfridom for barn.⁷⁷ NOAS,⁷⁸ Redd Barna,⁷⁹ Plan Norge,⁸⁰ Juss-Buss⁸¹ og UNICEF⁸² gav uttrykk for at dei måtte ta stilling til dette etter ein eventuell tilslutning. Amnesty viste til sine samarbeidspartnarar Plan Norge og UNICEF. Plan Norge ville truleg ikkje prioritere å arbeide for å få einskild saker inn for komiteen, og UNICEF ga uttrykk for at dei i utgangspunktet ikkje tok stilling i einskildsaker. Barneombodet hadde ikkje høve til å svare, og viste til si høyringsfråsegn. Spørsmålet er imidlertid ikkje direkte hand-sama der. Organisasjonen Vaksne for barn hadde ikkje ressursar til å følge opp denne type saker.

Det er på bakgrunn av denne undersøkinga ikkje grunn til å seie at ikkje-statlege organisasjonar vil spele ei avgjerande rolle for at einskilde saker vert klaga inn for konvensjonen ved at dei yter bistand til einskilde saker. Både Juss-Buss og Redd barna gav i sine svar uttrykk for viktigheita av gode rettshjelpsordningar for at klageordningar skal bli nytta. Dei ikkje-statlege organisasjonane si rolle vil etter dette truleg ha meir å seie gjennom sitt rettspolitiske arbeid.

3.2.6 Konklusjon

Under føresetnad om at det frå staten si side vert lagt til rette for at klageordninga kan nyttast, til dømes ved å opprette rettshjelpsordning, er det god grunn til å tru at klageordninga vil bli brukt. Om barnekomiteen vil få inn klager i same eller større utstrekning enn klage-

---

⁷⁷ E-post frå Human-Etisk Forbund (2013).

⁷⁸ E-post frå NOAS (2013).

⁷⁹ E-post frå Redd Barna (2013).

⁸⁰ E-post frå Plan Norge (2013).

⁸¹ E-post frå Juss-Buss (2013).

⁸² E-post frå UNICEF (2013).

ordningane til dei andre FN-konvensjonane er vanskeleg å fastslå, men at barnekonvensjonen ofte vert gjort gjeldande i norske domstolar og at det eit stort engasjement rundt konvensjonen og klageordninga talar for at barnekomiteen vil få inn fleire saker enn kvinnekomiteen, rasediskrimineringskomiteen og torturkomiteen. At barnekomiteen skal få inn like mange klager som EMD synast likevel ikkje å vere truleg.

3.3 Kva saker kan verte klaga inn for komiteen mot Noreg

3.3.1 Kjelder

Kva type klager ein kan vente seg mot Noreg er vanskeleg å fastslå. Etter mi meining er det likevel ein del faktorar som kan indikere noko om kva saker ein kan vente. Særleg er det grunn til å tru at det vil kome saker på dei områda der Noreg er blitt kritisert av barnekomiteen og der norske myndigheiter si tolking av konvensjonen skil seg frå komiteen si tolking.

Barnekomiteen kom i januar 2010 med sine avsluttande merknader til Noregs fjerde rapport til barnekonvensjonen og dei to første tilleggsprotokollane.⁸³ Dei avsluttande merkna-dene inneheldt 65 merknader, kor av 33 var formulert som konkrete anbefalingar.⁸⁴ Fleire av utfordringane desse merknadene omhandla er teke tak i og bedra,⁸⁵ men på nokre områ-de kan det framleis tenkast at det vil kome klager, sjå under punkt 3.3.2. og følgjande.

I tillegg til den kritikken norske myndigheiter har fått frå barnekomiteen kan det vere inter-essant å sjå nærare på saker der barnekonvensjonen vert gjort gjeldande i norske rettssa-ker, og på kva område Noreg er blitt kritisert av andre aktørar på områder som vedkjem barnekonvensjonen. Når det gjeld saker for norske domstolar viser ei gjennomgang av

---

⁸³ FNs barnekomité (2010).

⁸⁴ Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) s. 2.

⁸⁵ L.c.

dommar frå Høgsterett der det blir vist til barnekonvensjonen at særleg tre område merkar seg med mange avgjerder.⁸⁶ Dette er utlendingssaker, barnevernssaker og straffesaker.

I det følgjande trekk eg fram nokre saksområde som eg på bakgrunn av dei nemnde kjeldene meiner det er særleg truleg at vil vere aktuelle for klagesaker mot Noreg.

3.3.2 Barnets beste

Prinsippet om barnets beste kjem til uttrykk i barnekonvensjonen artikkel 3. Barnekomiteen anbefalte i sine avsluttande merknader til Noreg i 2010 at staten vidareførte og styrka barnets beste som generelt prinsipp i alle saker som vedkjem barn, mellom anna i tilknytning til alternativ omsorg og innvandring.⁸⁷ Når det gjeld alternativ omsorg, her forstått som barnevernets omsorg, er Noreg kome langt i legge avgjerande vekt på barnets beste i desse sakene i tråd med barnevernslova § 4-1.⁸⁸

Utlendingslova viser på same måte som barnevernslova uttrykkeleg til barnets beste i § 38 om opphald på humanitært grunnlag og § 70 om utvisning. Spørsmålet om barnets beste vert tillagt tilstrekkeleg vekt i saker på utlendingsfeltet har likevel vore diskutert heftig i den offentlege debatten og det er vist stort engasjement for at det skal leggast større vekt på barnets beste.⁸⁹

Barnekomiteen uttalte i sin generelle kommentar nr. 6 at omsyn som ikkje er basert på menneskerettar, som til dømes innvandringsregulerande omsyn, ikkje kunne bli tillagt meir vekt enn barnets beste.⁹⁰ Som drøfta over la Høgsterett til grunn eit anna syn i dommen

---

⁸⁶ Basert på eigen gjennomgang av dommar der barnekonvensjonen er gjort gjeldande på lovdata.no, søk 30. oktober 13.

⁸⁷ FN's barnekomité (2010) s. 5.

⁸⁸ Som eg kjem tilbake til under pkt. 3.3.6. kan det likevel knyte seg utfordringar til barnevernssaker.

⁸⁹ Sjå til dømes Tjeldflåt (2013).

⁹⁰ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 6 (2005) s. 24.

Ashtok-saka.⁹¹ Det kan derfor verke som at det ikkje er semje mellom norsk gjeldande rett og barnekomiteen si forståing av prinsippet om barnets beste på dette området. I sin generelle kommentar nr.14 synast barnekomiteen å ha moderert seg noko frå fråsegna frå 2005, då det der ikkje vert gitt uttrykk for at andre omsyn ikkje kan gå føre. Spørsmål om innvandringsregulerande omsyn synast ikkje å vere handsama direkte.

I alle høve er det tydeleg at dette er eit av områda der norske myndigheiter er bekymra for innskrenking i demokratisk handlingsrom, ettersom både UNE og UDI blei bedt konkret om å utreie økonomiske og administrative konsekvensar ved tilslutning.⁹²

Etter mi meining er særleg grunn til å vente klager til komiteen på dette området.

3.3.3 Diskriminering

Det grunnleggande prisnippet om ikkje-diskriminering følgjer av barnekonvensjonen artikkel 2 nr. 1. Komiteen framheva i sine avsluttande merknader at staten har ansvar for å hindre diskriminering av minoritetsbarn, barn av urfolk og med funksjonsnedsetting.⁹³

Sjølv om staten har sett i verk ei rekke tiltak for å sikre funksjonshemma barn sine rettar, kan det likevel tenkjast område der desse vil falle utanfor, til dømes i utdannings- eller fritidssituasjon på grunn av mangelfull tilgjengelegheit.

Komiteen var særleg bekymra for opplysningar den hadde fått frå minoritetsbarn og urfolksbarn om at dei opplevde å verte stigmatisert og dårleg behandla. Det går ikkje fram av barnekomiteen sine merknader kva opplysningar komiteen bygde på i denne samanheng, men det kan vere grunn til å tru at dei her byggjer mellom anna på skyggerapporten frå Barneombodet, der diskriminering og stigmatisering av urfolksbarn og minoritetsbarn blir

---

⁹¹ Rt. 2009 s. 1261. Sjå pkt. 2.2.2.

⁹² UNE (2013) s. 1.

⁹³ FNs barnekomité (2010) s. 11.

dokumentert.⁹⁴ Det er ikkje usannsynleg at det vil kome klager til komiteen på dette området.

3.3.4 Barnets rett til å bli høyrd

Barnets rett til å bli høyrd er fastsett i barnekonvensjonen artikkel 12. Barnekomiteen oppmodar i sine avsluttande merknader til at staten skal vidareføre og styrke arbeidet med å fremje respekt for barn sine synspunkt, mellom anna i barnefordelingssaker og utlendingsaker.⁹⁵

Barn har rett til å sei si meining både etter barnevernslova § 6-3, barnelova § 31 og utlendingsforskrifta § 17-3 jf. utlendingsloven § 81. Lovfestinga sikrar likevel ikkje alltid at barnet si meining blir høyrd og tillagt vekt i praksis. Mellom anna har det vore retta kritikk mot at fylkesnemndene i barnevernssaker tek lite omsyn til kva meining barnet har gitt uttrykk for.⁹⁶ Også på utledingsfeltet er det her rom for betring. I den mykje omtala plenumsdommen innteke i Rt. 2012 s. 2039 hadde barnet som saka i stor grad omhandla ikkje fått gi uttrykk for sine erfaringar.

Det kan tenkjast at det vil kome klager frå barn som i ulike saker ikkje har fått fremje sitt synspunkt i saker som vedkjem dei.

3.3.5 Barnets rett til omsorg

Av barnekonvensjonen artikkel 2 og 19 følgjer det at barnet har rett til forsvarlig omsorg og vern mot overgrep og vanskjøtte. Barnekomiteen gir i sine avsluttande merknader uttrykk for at dei er bekymra for at barnevernet treng foreldra sitt samtykke for å sette inn hjelpetil-
tak for barn.⁹⁷

---

⁹⁴ Barneombodet (2009) s. 11.

⁹⁵ FNs barnekomité (2010) s. 6.

⁹⁶ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 118.

⁹⁷ FNs barnekomité (2010) s. 7-8.

Riksrevisjonen undersøkte i 2011 det kommunale barnevernet si oppfyllding av sine plikter etter barnevernslova. Konklusjonen på undersøkinga var mellom anna at barn ikkje blei fanga opp tidleg nok av barnevernet, eit stort tal feilaktig bortlagte bekymringsmeldingar og lang ventetid for barnet før hjelpen blei ytt.⁹⁸

Det kan etter dette tenkjast klager frå barn som ikkje har fått tilstrekkeleg hjelp frå barnevernet.⁹⁹

3.3.6 Særleg om omsorgsovertaking

Mange av sakene for Høgsterett der barnekonvensjonen vert gjort gjeldande gjeld overprøving av vedtak etter barnevernslova. Slike vedtak kan tenkjast å vere i strid med barnets rett til privatliv og familieliv etter barnekonvensjonen artikkel 16. Desse vedtaka vert på den andre sida fatta for å verne barnet. Barnets og foreldra sine interesser kan i desse sakene kan derfor vere motstridande. Sakene som kjem opp for Høgsterett gjeld i stor grad spørsmål om omsorgsovertaking eller samvær etter omsorgsovertaking.

Barnekomiteen uttrykker i avsluttande merknader til Noreg at bekymring over eit aukande tal omsorgsovertakingar.¹⁰⁰ Også i andre samanhengar har dei gitt uttrykk for ei restriktiv haldning til omsorgsovertaking samanlikna med norsk praksis på området.¹⁰¹

Det er etter mi meining likevel lite truleg at ein vil få saker som gjeld omsorgsovertaking inn for barnekomiteen, då saka i stor grad vil gjelde foreldra sine interesser.¹⁰² Denne typen

---

⁹⁸ Riksrevisjonen (2011-2012) s. 70.

⁹⁹ Det reiser seg imidlertid enkelte prosessuelle spørsmål her, i høve til at foreldra og barnet kan ha motstridande interesser. Oppgåva sitt tema gir ikkje rom for å drøfte om det er mogeleg for eit barn å ta ei sak inn for komiteen utan samtykke frå foreldra, om det eventuelt må bli oppnemnt verje, og korleis dette eventuelt skal løysast i praksis.

¹⁰⁰ FNs barnekomité (2010) s. 8.

¹⁰¹ NOU 2012:5 s. 73 med vidare tilvisingar.

¹⁰² Elgesem (2013) vurderer på same måte s. 69.

saker kan tenkast stoppast av komiteen etter reglane om å hindre misbruk om den saka vert fremja i strid med barnets interesser.¹⁰³ Det er også grunnlag for å hevde at spørsmål om omsorgsovertakingar passar betre som klager over krenka rett til familieliv for foreldra etter SP-konvensjonen artikkel 17 eller EMD artikkel 8.

3.3.7 Barn og straff

Barnekonvensjonen artikkel 37 beskyttar barn som er i konflikt med loven, og fastset mellom anna at fengselsstraff for barn berre skal nyttast når det er siste utveg, og for eit kortast mogeleg tidsrom. Av føresegna følgjer det vidare at barn skal haldast fråskilt frå vaksne med mindre ei anna løysing er til det beste for barnet. Barnekomiteen kritiserte i sine avsluttande merknader Noreg for auka bruk av fengselsstraff, og for ikkje å skilje dei unge lovbrutarane frå vaksne.¹⁰⁴

FNs torturkomité gav også gitt uttrykk for bekymring for barn som sonar fengselsstraff saman med vaksne i sine avsluttande merknader frå november 2012.¹⁰⁵ FNs menneskerettskomité kritiserte Noreg på same måte i sine avsluttande merknader frå november 2011.¹⁰⁶

I rettssaker for nasjonale domstolar vert barnekonvensjonen også ofte nytta ved straffeutmåling for unge kriminelle. I norsk strafferett er det allereie ei sterk tradisjon for å legge stor vekt på barnet sin alder ved fastsetjing av straffereaksjon og terskelen for både bruk av fengselsstraff og bruk av varetekt er høg. Etter straffeprosesslova § 184 er vilkåret for varetektsfengsling at det må vere ”tvingende nødvendig”. For å pålegge barn fengselsstraff må dette vere ”særlig påkrevd”, jf. straffeloven § 18. Det er likevel ei utfordring at barnekon-

---

¹⁰³ Tilleggsprotokollen artikkel 3 nr. 2, barnekomiteen sine sakshandsamingsreglar artikkel 13 nr. 2.

¹⁰⁴ FNs barnekomité (2010) s. 14-15.

¹⁰⁵ FNs torturkomité (2012) s. 7.

¹⁰⁶ Menneskerettskomiteen (2011) s. 3.

vensjonen i stor grad vert nytta i spørsmålet *om* barnet kan fengslast, men i liten grad om korleis straffa skal gjennomførast for dei som likevel vert dømd.¹⁰⁷

Spørsmålet kom opp likevel opp i Rt. 2012 s. 274 som omhandla ein 17 år gammal lovbrutar. Domstolen kom der til at guten måtte sone saman med vaksne, mellom anna fordi det ikkje var nokon alternativ soningsplass tilgjengeleg.

Det er grunn til å tru at det kan kome klager mot Noreg i saker som gjeld barn som vert varetektsfengsla eller må sone fengselsstraffar saman med vaksne.

Ved straffeutmåling for forsørgjar skal ein også ta omsyn til barnet sine interesser jf. Rt. 2011 s. 462. I den nemnde ga Høgsterett uttrykk for at straffens konsekvensar var relevant i straffeutmålinga, men auka fengselsstraffa likevel frå 3 månader til eitt år sjølv om den domfelte hadde åleineomsorg for to barn. Også på dette området kan det derfor tenkjast klager til komiteen.

3.3.8 Sivile og politiske rettar

Dei tradisjonelle sivile og politiske rettane gjeld tilhøvet mellom stat og individ. Når det gjeld barn er imidlertid situasjonen ein noko annan, fordi dei som innskrenkar barnet sine rettar ofte ikkje er myndigheitene, men foreldra eller familien elles.¹⁰⁸ Som nemnd over er dei sivile og poliske rettane i barnekonvensjonen formulert på ei noko anna måte enn i til dømes EMK og SP-konvensjonen, og kan derfor også gjelde i tilhøvet mellom barn og foreldre.¹⁰⁹ Forholdet mellom barn og familien er imidlertid eit tilhøve staten kvir seg for å lovregulere.¹¹⁰ Det er usikkert kor langt komiteen vil gå ved prøving av forhold internt i familien.

---

¹⁰⁷ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 155.

¹⁰⁸ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 139.

¹⁰⁹ Sjå over punkt 1.5.

¹¹⁰ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 139. Eit anna problem som også kan reisast i denne samanheng er om barnet kan ha høve til å gå til sak utan foreldra sitt samtykke. Sjå Elgesem (2013) s. 31.

Det er etter mi meining liten grunn til å tru at barn ser på foreldra sin innskrenking av deira sivile og politiske rettar som menneskerettsbrot. Det er til dømes lite truleg at ein ungdom som vert nekta å leggje ut tekst eller bilete på ein blogg ser dette som eit inngrep i hennar ytringsfridom, sjølv om det i mange situasjonar vil vere akkurat det. Slike restriksjonar vil truleg verte sett på som å vere ein del av oppsedinga av barnet. Etter mi meining er det etter dette liten grunn til å vente klager frå barn der det er foreldra som har innskrenka deira fri-dommar på dette området.

Sjølv om dei typiske SP-rettane ofte gjeld i forholdet mellom foreldre og barn, kan ein også tenkje seg tilfelle der staten gjer inngrep i barn sin rettar og fridommar. I sine avsluttande merknader frå 2010 ba komiteen om at staten burde undersøke om målet med det nye faget RLE (Religion, livssyn og etikk) blei nådd. Dette faget blei innført etter avgjerder i EMD og Menneskerettskomiteen om at faget KRL (Kristendom, religion og livssyn) krenka reli-gionsfridomen til klagarane.¹¹¹ Når det etter valet hausten 2013 truleg vert innført eit nytt fag kalla KRLE med 55% kristendom kan religionsfridom i grunnskulen igjen bli eit tema.¹¹² Human-Etisk forbund har gitt uttrykk for at dette er ei sak dei kan tenkje seg å bidra til at vert klaga inn for komiteen.¹¹³

3.3.9 Økonomiske, sosiale og kulturelle rettar

3.3.9.1 Generelt

Når det kjem til norske myndigheiter si oppfylling av dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen er det ikkje tvilsamt at desse per i dag blir oppfylt på eit høgt nivå. Enkelte hevdar barnekomiteen gir uttrykk for minstestandardarar og at Noreg i stor grad oppfyller desse.¹¹⁴ Det kan likevel tenkjast at enkelte barn eller grupper av barn fell

---

¹¹¹ Leirvåg mot Noreg. Folgerø og andre mot Noreg.

¹¹² Ripegutut og Tjeldflåt (2013).

¹¹³ Human-Etisk Forbund (2013).

¹¹⁴ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 21.

utanfor dei gode velferdsordningane i landet. Ettersom rettane generelt er oppfylt på eit høgt nivå er det imidlertid heller truleg at spørsmålet ofte blir om det har skjedd ei ulovleg skilnadshandsaming av det barnet som ikkje har fått retten sin oppfylt.¹¹⁵

3.3.9.2 Variasjonar i helse og sosial-tilbod i ulike kommunar

Komiteen kjem i sine avsluttande merknader fleire gonger tilbake til viktigheita at det skal vere godt tilbod til born innan helse- og sosialtenester uansett kvar i landet ein bur.¹¹⁶ I Norge er desse tenestene i stor grad administrert av kommunane, og det vil derfor kunne vere relativt store variasjonar i kva tilbod barn har avhengig av kvar dei er busett. Ettersom komiteen ikkje handsamar dette som diskriminering er det imidlertid vanskeleg å sjå føre seg at desse variasjonane skal danne grunnlag for individklage, med mindre tenestetilbodet i ein kommune blir så lågt at det ikkje kan seiast å oppfylle dei minstekrav som går fram av den einskilde føresegn i barnekonvensjonen.

3.3.9.3 Helsetilbod ved psykisk sjukdom

Barns rett til helsehjelp følgjer av barnekonvensjonen artikkel 24, og omfattar psykisk helse. Komiteen anbefala også at statane betrar tilbodet til barn med psykiske problem og senkar ventetida på helsehjelp på dette området.¹¹⁷ Det er frå fleire hald påpeikt alvorlege manglar ved tilbodet til barn og unge kva gjeld psykisk helsevern.¹¹⁸ Mangel på hjelp frå staten med psykiske problem kan kanskje danna grunnlag for individklager.

3.3.9.4 Mobbesaker

Mobbing i skule-samanheng vil vere i strid med barnekonvensjonen artikkel 29.¹¹⁹ Barnekomiteen anbefala i sine avsluttande merknader at norske myndigheiter vidarefører og styrker arbeidet med å nedkjempe mobbing i skulen. Spørsmål om mobbing har også vore oppe i norske rettssaker, mellom anna i Rt. 2012 s. 164. I nemnde sak fekk vedkommande ers-

---

¹¹⁵ Elgesem (2013) s. 68.

¹¹⁶ FNs barnekomité (2010) s. 2 og 9.

¹¹⁷ Ibid. (2010) s. 9-10.

¹¹⁸ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 199-200.

¹¹⁹ Barnekomiteen sin generelle kommentar nr. 1 (2001) pkt. 19.

tatning som følge av manglande handling frå kommunen si side. I den saka var det imidlertid svært omfattande, grov og langvarig mobbing. Det er ikkje sikkert at barn i liknande, men noko mindre alvorlege saker vil få same oppreising, noko som kan tenkjast å danne grunnlag for klager til komiteen.

3.3.10 Oppsummering

Særleg på utlendingsfelteter det grunn til å vente seg klager til komiteen der barnets beste står mot innvandringsregulerande omsyn. Det er også grunn til å tru at det kan kome klager mot Noreg om diskriminering, til dømes frå barn av minoritetar eller urfolk, eller barn med nedsett funksjonsemne. Ettersom Noreg allereie oppfyller dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane på eit høgt nivå, er det truleg at saker om desse rettane også i grunn handlar om diskriminering, ved at ei gruppe, til dømes asylbarn, fell utanfor eit elles godt tilbod. I ei rekkje ulike situasjonar kan det også tenkjast at barnets rett til å bli høyrte vert krenkja. Særleg aktuelt synast dette å vere i barnevernssaker og utlendingssaker. Når det kjem til saker som gjeld hjelpetiltak og omsorgsovertaking er det meir truleg at det vil kome klager frå barn som ikkje har motteke hjelp frå staten, enn frå barn i familiar der barnevernet har gått inn og gjort vedtak. Også barn i fengsel kan vere eit område der det kan kome klager, særleg fordi Noreg har eit forbettringspotensiale i det å ha barn fråskilt frå vaksne under soning. Ved straffeutmåling for omsorgsperson kan det også tenkjast klager, ved at ein meiner at omsynet til barnet ikkje er tillagt tilstrekkeleg vekt. Som framheva av Human-Etisk Forbund kan det tenkjast ei klage mot Noreg i spørsmål om KRLE-faget, men dette vil sjølvsagt avhenge av korleis dette vert gjennomført. Barn med psykisk sjukdom og manglande hjelpetilbod kan vere ei anna gruppe det kan kome klager frå, og endeleg kan det tenkjast klager frå barn som vert mobba i skulen.

4 Kva materielle verknader vil ratifisering kunne ha?

4.1 Materiell verknad

Med materiell verknad meinast her korleis ratifiseringa av tilleggsprotokollen vil påverke norsk lovgiving, rettspraksis, budsjettvedtak og andre politiske vedtak. I det følgjande ser

eg nærare på kva ei avgjerd mot Noreg vil ha å seie i den aktuelle saka, kva det vil gjere for liknande saker og endeleg kva rettskjeldevekt avgjerder som komiteen avseier generelt skal ha i norsk rettskjeldelære.¹²⁰

4.2 Avgjerder mot Noreg

4.2.1 Er det truleg at myndigheitene vil følgje avgjerdene frå komiteen?

Avgjerdene frå komiteen er ikkje folkerettsleg bindande. Etter tilleggsprotokollen artikkel 10 nr. 5 skal komiteen gi ”views” og ”recommendations”. Det same gjeld avgjerder frå dei andre FN-komiteane¹²¹. Av protokollen artikkel 11 nr. 1 følgjer det at statane er forplikta til å ”give due consideration to the views of the committee”. Norske myndigheiter vil etter dette ikkje vere folkerettsleg forplikta til å følgje konklusjonen til komiteen. Det vil etter ordlyden vere tilstrekkeleg å gjere ei grundig vurdering av komiteen si avgjerd.

Sjølv om Noreg ikkje er forplikta til å følgje avgjerdene frå komiteen, vil det at barnekomiteen finn at det ligg føre ei krenking vere ein tungtvegande indikasjon på at Barnekonvensjonen, som er folkerettsleg bindande, er krenka.¹²² Regjeringsadvokaten argumenter i si høyringsfråsegn om spørsmål om tilslutning til tilleggsprotokollen at avgjerdene frå barnekomiteen må følgjast, og at viss ein ikkje skal gjere dette vil det vere meir lojalt å ikkje ratifisere i det heile.¹²³

Eit moment som talar for at avgjerdene vil bli etterfylgt er at Noreg er nært knytt til FN, og har uttalt utanrikspolitisk interesse av ein god relasjon til FN-systemet, og ønskjer eit sterkt

---

¹²⁰ Kva innverknad ei avgjerd har i den konkrete sak som er handsama av komiteen blir somme tider omtala som rettskraftverknader, sjå til dømes Elgesem (2013) s. 19. Ettersom den ikkje er rettsleg bindande for Noreg meiner eg at dette vert eit misvisande omgrep.

¹²¹ Sjø til dømes tilleggsprotokollen til SP artikkel 5 nr. 4.

¹²² Elgesem (2013) s. 19.

¹²³ Regjeringsadvokaten (2013) s. 3.

FN.¹²⁴ Det er etter dette sannsynleg at Norske myndigheiter vil følgje ei avgjerd mot Noreg. Dette blir underbygd av at i praksis har Noreg fylgt fem av seks avgjerder frå FN-komiteane mot Noreg.

Den einaste saka der norske myndigheiter ikkje har innretta seg etter ein FN-komité si avgjerd var i den tidlegare nemnde Dar-saka.¹²⁵ Høgsterett kom i motsetnad til torturkomiteen til at komiteen ikkje kunne fatte midlertidige vedtak som var rettsleg bindande for Norske myndigheiter. Saka er eit unntak frå hovudregelen, og kan vanskeleg kan danne grunnlag for ei generell slutning. Den viser likevel at barnekomiteen ikkje naudsyntvis vil få det siste ordet. Unntak frå utgangspunktet om at avgjerda skal følgjast må ha ei sterk grunngiving, typisk n r komiteen har gått ut over si myndigheit og pålegg statane forpliktingar som staten finn at det ikkje er tilstrekkeleg heimel for i konvensjonen.

4.2.2 Oppf lgingsprosedyre

Skulle barnekomiteen komme til at Noreg har krenka barnkonvensjonen skal staten i følgje protokollen artikkel 11 nr. 1 inngi eit skriftleg svar til komiteen innan seks månader der det skal opplysast om eventuelle steg som er teke for å rette opp krenkinga. Komiteen kan etter artikkel 11 nr. 2 be om meir informasjon frå staten om dei finn det naudsynt. Oppf lgingsprosedyren skjer med andre ord i dialog mellom komiteen og staten. Unnlating av å medverke til dialogen vil kunne innebere eit brot på folkerettslege forpliktingar, uavhengig av vedkommande land følgjer komiteen si avgjerd eller ikkje.¹²⁶

4.2.3 Gjenopning av saker

Av tvistelova (tvL.)   31-3 bokstav d) følgjer det at gjenopning kan krevjast på grunn av feil ved rettargangen når det ”i klagesak mot Norge i samme saksforhold er fastslått at saksbehandlingen har krenket en konvensjon som etter menneskerettsloven gjelder som norsk lov”. Denne føresegna blei vedteken utan omsyn til individklager til barnekomiteen, men

---

¹²⁴ Norsk senter for menneskerettigheter (2013) s. 3-4.

¹²⁵ Rt. 2008 s. 513.

¹²⁶ Regjeringsadvokaten (2009) s. 1.

ettersom barnekonvensjonen gjeld som norsk rett etter menneskerettslova, må regelen kome til bruk for denne typen klagesaker.

Vidare følgjer det av § 31-4 nr. 2 at gjenopning kan krevjast på grunn av feil i rettsbruken når ”en bindende avgjørelse av en internasjonal domstol eller en uttalelse fra FNs menneskerettskomité i samme saksforhold tilsier at avgjørelsen var basert på uriktig anvendelse av folkeretten”. Paragraf 31-4 gjer i motsetnad til § 31-3 skilnad på dei ulike FN-komiteane. Slik regelen er formulert i dag vil det derfor ikkje vere høve til å gjenopne ei sak på grunnlag av ei avgjerd frå barnekomiteen.

Etter straffeprosesslova 391 nr 2 kan saker gjenopnast til gunst for den sikta når menneskerettskomiteen eller ein internasjonal domstol har funne at ligg føre feil ved rettargangen eller rettsbruken. Føreseigna vil ikkje kome til bruk for avgjerder frå barnekomiteen slik den er formulert per i dag.¹²⁷

4.2.4 Konsekvens for tilsvarande saker

Eit viktig prinsipp i norsk forvaltning og rettspraksis er likehandsaming og rettsvisse. Rettskjeldevekta til avgjerdene i individklagesakene skal drøftast under, men det er grunn til å knytte nokre merknader til denne likehandsamina, då den synast å romme noko meir enn at avgjerda skal vere ei av fleire rettskjelder. Like saker skal handsamast likt. Blir barnekonvensjonen sine avgjerder i individklager etterfylgt i den einskilte sak, må andre liknande saker verte handsama på same måte.

Regjeringsadvokaten meiner klager innan ØSK-området lett kan få vidtrekkande følgjer for ei rekke andre personar og grupper.¹²⁸ Dette gjeld til dømes om ein skulle få rett på særskilde helse- eller sosialtenester. Som drøfta over oppfyller Noreg allereie ØSK-rettane på

---

¹²⁷ Elgesem (2013) foreslår å endre føreseigna ved ein eventuell tilslutning til protokollen s. 71.

¹²⁸ Regjeringsadvokaten (2009) s. 3.

eit høgt nivå, og det er derfor liten grunn til å frykte at den likehandsaminga skal føre til dramatiske omrokeringar i velferdssystemet vårt.¹²⁹

Også på utlendingsfeltet fryktar myndigheitene vidtrekkande følgjer av enkeltsaker. Mellom anna gir Utlendingsdirektoratet uttrykk for at avgjerder mot Noreg på dette feltet kan gi grunnlag for spørsmål om praksis- eller regelendring.¹³⁰ Utlendingsmyndigheitene er i dag tilbakehaldne med å gi opphald på skjønnsmessig grunnlag i saker der ein kan tenkje seg at avgjerda vil føre til at det i ettertid kome svært mange liknande saker.¹³¹ Etter mitt skjønn kan det vere større grunn til å vente at klagene på utlendingsfeltet får vidtrekkande konsekvensar enn når det gjeld typiske ØSK-rettar.

4.2.5 Midlertidige avgjerder

Av tilleggsprotokollen artikkel 6 følgjer det komiteen etter å ha motteke ei klage kan oppmode staten til å sette i verk midlertidige tiltak for å hindre irreversibel skade i eksepsjonelle tilfelle. Det har vore diskutert om midlertidige avgjerder frå FN-komiteane må vere å sjå som bindande for at det skal ha nokon realitet.

I Dar-saka¹³² kom spørsmålet om midlertidige avgjerder er rettsleg bindande på spissen. Høgsterett fann ikkje at det var grunnlag i torturkonvensjonen eller den tilhøyrande tilleggsprotokollen for at dei midlertidige avgjerdene skal vere rettsleg bindande. Dette tiltrass for at det er gode grunnar for at slike avgjerder skal vere bindande, mellom anna at dei elles ikkje vil vere effektive, og at midlertidige avgjerder er langt mindre inngripande enn endelege avgjerder mot staten. På same måte som torturkomiteen har menneskerettskomiteen har gitt uttrykk for at deira midlertidige avgjerder er rettsleg bindande, mellom anna i sin generelle kommentar nr. 33.¹³³

---

¹²⁹ Elgesem (2012) s. 68.

¹³⁰ UDI (2013) s. 3.

¹³¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 153.

¹³² Rt. 2008 s. 513.

¹³³ Menneskerettskomiteens generelle kommentar nr. 33 (2008) pkt. 19.

Det kan vanskeleg hevdist ut frå ordlyden i tilleggsprotokollen artikkel 6 at midlertidige avgjerder frå komiteen er rettsleg bindande. Det kan på same tid kan det hevdist at statane bryt sine forpliktingar etter konvensjonen ved å ikkje følgje avgjerdene, då det gjer at rettene blir utan innhald.¹³⁴ Det er etter mi meining lite truleg at norske myndigheiter i strid med Høgsterett si avgjerd i Dar-saka vil sjå på dei midlertidige avgjerdene frå domstolen som rettsleg bindande. Dette er likevel ikkje i vegen for at dei vil ta avgjerdene til følgje.

4.3 Rettskjeldevekt

4.3.1 Kva rettskjeldevekt skal ei avgjerd frå barnekomiteen ha?

Spørsmålet om kva rettskjeldevekt avgjerdene frå barnekomiteen vil ha i norsk rett må avgjerast på bakgrunn av norsk rettspraksis knytt til bruk av avgjerder frå andre FN-organ og generell norsk rettskjeldelære.

I dommen innteke i Rt. 2008 s. 1764 drøfta Høgsterett i plenum spørsmålet om kva vekt avgjerder frå menneskerettskomiteen skal ha. Menneskerettskomiteen hadde tidlegare på året kome til at manglande grunngiving for ankenekting representerte eit brot på FN sin konvensjon om sivile og politiske rettar artikkel 14 (Restauratør-saka). Høgsterett tok i dommen stilling til kva betyding avgjerda frå menneskerettskomiteen skulle ha for ein tilsvarende sak.

Høgsterett viste til førearbeida til menneskerettslova, der menneskerettsutvalet gir uttrykk for at sjølv om det er eit prinsipielt skilje mellom avgjerder frå EMD og menneskerettskomiteen vil skilnaden i realiteten ikkje vere stor¹³⁵, og at avgjerder frå komiteen må ha betydeleg vekt. Høgsterett viste også til Justiskomiteen si fråsegn: ”Komiteen vil framheve

---

¹³⁴ Ulfstein (2012a) s. 102.

¹³⁵ NOU 1993:18 s. 88.

det overordna mål at norsk rettspraksis i størst mogeleg grad samsvarar med den til ei kvar tid gjeldande internasjonale tolkingspraksis.”¹³⁶

Høgsterett konkluderte etter gjennomgangen av forarbeida med at avgjerda frå menneskerettskomiteen skal ha betydeleg vekt.

At ei rettskjelde skal ha betydeleg vekt gir noko rettleiing, men er ikkje presist. I NOU 1993: 18 blir det vist til ulike faktorar som kan bidra til å fastsetje vekta av den einskilde avgjerd frå FN-komiteane: ”Antagelig må det sees hen til sammensetningen av det aktuelle organ (er medlemmene uavhengige og faglig godt kvalifisert?), om dets tolkning er uttrykk for en festnet oppfatning som med sannsynlighet vil bli lagt til grunn også i fremtiden, og om denne har fått bred aksept”.¹³⁷

Av Ot.prp.nr. 3 (1998-99) følgjer det vidare: ” Departementet er enig med utvalget i at ved vurderingen av hvilken vekt som skal tillegges konvensjonsorganenes uttalelser, må man se hen til i hvilken sammenhengen uttalelsen er kommet, hvor klar den er, og om uttalelsen er rettet mot Norge, mot et annet land eller om det er en generell uttalelse.”¹³⁸

Den nemnde plenumsdom og delar av forarbeida gjeld menneskerettskomiteen. Spørsmålet vert om ein kan legge same den same norma som gjeld for avgjerder avsagt av menneskerettskomiteen til grunn for avgjerder frå barnekomiteen. Etter mi meining har barnekomiteen ein rolle som i stor grad er tilsvarende for menneskerettskomiteen, og dei same momenta vil derfor vere relevante for avgjerder frå begge komiteane.¹³⁹

---

¹³⁶ Innst.O. nr. 51 (1998–1999) s. 6.

¹³⁷ NOU 1993 : 18 s. 88.

¹³⁸ Ot.prp.nr. 3 (1998-1999) s. 68.

¹³⁹ I same retning: Elgesem (2013) s. 20-21 og Ulfstein (2012a) s. 99.

4.3.2 Oppsummering

Etter dette vil følgjande moment vere relevante i spørsmålet om kva vekt ei fråsegna i ei avgjerd skal ha: Om fråsegna er generell, gir uttrykk for ei festna oppfatning, om den er akseptert i andre samanhengar, om den er klart formulert, om det er likskap mellom saka komiteen vurderte og den saka ein står overfor og om fråsegna var av avgjerande betyding for den saka den gjeld. Det vil også vere av betyding om saka er avsagt mot Noreg. Etter mi meining vil dette hovudsakleg ha betyding fordi saka då vil ha stor overføringsverdi til norske forhold (like rettskjelder, like nasjonale tilhøve). Endeleg vil spørsmålet om komiteen sin faglege kompetanse kunne spele ei rolle i kva vekt den einskilde komitéavgjerd skal ha. Det er etter dette ei rekke faktorar ved den einskilde avgjerd som vil vere avgjerande for kva vekt den skal ha.

4.3.3 Særlig om barnekomiteens kompetanse

4.3.3.1 Generelt

Spørsmålet om barnekomiteen si faglege kompetanse er av meir generell karakter enn dei andre faktorane som er nemnd over, då den ikkje er knytt til den einskilde sak men vil gjelde for alle avgjerder komiteen avseier. På same måte som ein internasjonal domstol skal komiteen ta stilling til om statane har overhaldt sine forpliktingar etter barnekonvensjonen. Det er etter dette grunn til å stille høge krav til komiteen og medlemmene i den. Avgjerdene til komiteen er likevel ikkje rettsleg bindande, og det kan hevdast at ein derfor kan stille mindre krav til komiteen og medlemmene.¹⁴⁰ På den andre sida kan det hevdast at nettopp det at avgjerdene ikkje er bindande gjer at komitémedlemmene treng større fagleg tyngde for at statane skal ta omsyn til avgjerdene.¹⁴¹ Det same kan kanskje hevdast om den juridiske argumentasjonen til komiteen. Finn dei nasjonale myndigheitene ikkje denne å vere overtydande kan dei la vere å rette seg atter avgjerda.

---

¹⁴⁰ Ulfstein (2012a) s. 76.

¹⁴¹ L.c.

4.3.3.2 Komitémedlemmene sine kvalifikasjonar

Barnekomiteen består av 18 høgt kvalifiserte medlemmer. Medlemmene er valt av statane som har ratifisert konvensjonen¹⁴². Dei fleste har spesialkompetanse innan barn sine rettar og om lag halvparten har juridisk utdanning. Samanlikna med dei internasjonale domstolane er det interessant å sjå at om lag halvparten av barnekomiteen består av medlemmer utan juridisk utdanning. I menneskerettskomiteen er talet juristar langt høgare enn i barnekomiteen.¹⁴³ Ulfstein meiner ein burde stille strengare krav til kvalifikasjonane til medlemmene i FN-komiteane, og viser til kva krav som vert stilt til dommarane i ICJ.¹⁴⁴

Regjeringsadvokaten hevdar i si høyringsfråsegn at komiteen si samansetning ikkje er samanfallande med det ansvaret ein individklageordning medfører.¹⁴⁵ Ulfstein synast å gi uttrykk for at barnekomiteen er kompetent til å treffe individavgjerder, men framhevar også at når ein komité som barnekomiteen har svakare juridisk kompetanse enn til dømes menneskerettskomiteen kan ein forvente at nasjonale myndigheter gjer ei grundigare prøving av den juridiske argumentasjonen.¹⁴⁶

4.3.3.3 Komiteen sin arbeidsmåte

Per i dag møtast barnekomiteen tre gonger i året i Genève, Sveits. På kva måte komiteen til no har arbeida med å evaluere statane og komme med generelle kommentarar er av mindre betydning for kva vekt avgjerder i individklagesaker skal ha. Barnekomiteen vedtok i tråd med protokollen artikkel 3 nr. 2 sine sakshandsamingsreglar for individklageordninga i 8. april 2013. Det er ikkje høve til å gjennomgå dei einskilde sakshandsamingsreglane innanfor rammene av denne oppgåva. Det som likevel kan seiast er at reglane barnekomiteen ligg nær opp til den måten menneskerettskomiteen handsamar sine saker.¹⁴⁷ Eit viktig as-

---

¹⁴² Barnekonvensjonen artikkel 43.

¹⁴³ Ulfstein (2012a) s. 76.

¹⁴⁴ Ibid. (2012a) s. 79.

¹⁴⁵ Regjeringsadvokaten (2013) s. 5.

¹⁴⁶ Ulfstein (2012a) s. 99

¹⁴⁷ Menneskerettskomiteen sine sakshandsamingsreglar kap XVII.

pekt ved denne sakshandsaminga er at den føregår i ein kontinuerleg dialog med den aktuelle stat. Henning Harborg er i sin vurdering av individklageordning til ØSK svært kritisk til FN-komiteane sitt arbeid.¹⁴⁸ Han finn at det er stor skilnad til EMD, og at dette bør ha betydning for kva vekt avgjerdene skal ha.

4.3.3.4 Reform i FN-systemet

Det pågår hausten 2013 ei reform i FN-systemet kalla «*treaty body stenghtening process*». Denne går ut på å styrke og effektivisere FN-organa. Mellom anna er det foreslått ei styrking av prosedyrane kring individklager, oppretting av ei felles arbeidsgruppe for alle klageordningane, gjennomgang av sakshandsaming med sikte på å opprette felles retningslinjer for komiteane, opprettinga av ein database for individklagene og oppfølgingsprosedyren og auka fokus på å få partane til å komme til semje utan avgjerd. Reforma har også som føremål å styrke kompetansen til komitémedlemmene.¹⁴⁹

Det er førebels usikkert kva som vil verte utfallet av denne reforma og kva den vil ha å seie for vekta av komiteen sine avgjerder.

4.3.3.5 Konklusjon barnekomiteen sin kompetanse

Det er ikkje tvilsamt at barnekomiteen består av høgt kvalifiserte fagfolk innanfor sitt felt. Det er etter mi meining ikkje grunnlag for å hevda at komiteen sin arbeidsmåte eller samsanetning tilseier at den ikkje kan handsame individklager. På same tid er eg einig i at det kan vere grunn for dei nasjonale domstolane å ikkje ukritisk legge til grunn komiteen si avgjerd, men leggje den til grunn der argumentasjonen er overtydande.

4.3.4 Meir sjølvstendig Høgsterett?

Det har vore hevda at Høgsterett er inne i ei utvikling i retning av ei meir sjølvstendig haldning til internasjonale overprøvingsorgan¹⁵⁰. Til inntekt for dette synet kan ein ta den

---

¹⁴⁸ Harborg (2011) s. 96-97.

¹⁴⁹ Sjø rapport om reforma får FN's Høgkommissær (2013).

¹⁵⁰ Elgesem (2013) s. 20-21.

nemnde Dar-saka Rt. 2012 s. 513, Rt. 2009 s. 1261 der Høgsterett ikkje dømde i tråd med barnekomiteens generelle kommentar, og Rt. 2013 s. 1811 som gjaldt allmenngjering av tariffavtalar og Høgsterett såg vekk frå EFTA-domstolen si tolking.¹⁵¹ Etter mi meining er rettskjeldegrunnlaget tynt og det er derfor vanskeleg å fastsetje om Høgsterett utviklar seg i retning av ei meir sjølvstendig haldning til internasjonale overprøvingsorgan.

4.3.5 Konklusjon om rettskjeldevekt

Konklusjonen må etter det som er gjennomgått over bli at avgjerder frå komiteen skal ha betydeleg vekt som rettskjelde i norsk rett, men at dei ikkje naudsyntvis alltid vill vere avgjerande. Det må i denne samanheng presiserast at sjølv om norske myndigheiter vel å ikkje ratifisere tilleggsprotokollen vil ein likevel måtte ta omsyn til praksisen frå barnekomiteen når protokollen trer i kraft. Sjølv om saker mot andre land enn Noreg kan hevdast å ha noko mindre vekt, må ein likevel ta omsyn til avgjerdene som eit ledd i tolkinga av barnekonvensjonen, og dei vil truleg verte tillagt betydeleg vekt.

5 Kva prosessuelle verknader vil ratifisering kunne ha?

5.1 Prosessuelle verknader

Eg vil i dette kapittelet sjå nærare på korleis norske domstolar per i dag prøver saker som gjeld brot på barnekonvensjonen, og korleis ratifisering av tilleggsprotokollen kan påverke domstolane på dette området.

5.2 Vilråra for å gå til sak etter tvistelova § 1-3

Det første spørsmålet som må svarast på i denne samanheng er på kva måte ein kan reise sak om brot på barnekonvensjonen i norsk rett. Vilråra for å gå til sivil sak i norske domstolar følgjer av tvl. § 1-3: Saker som skal reisast for domstolane må etter første ledd gjelde ”rettskrav”, og etter andre ledd må saksøkar ha eit ”reelt behov” for å få saka avgjort. Om

---

¹⁵¹ L.c.

saksøkar har eit ”reelt behov” vert avgjort ut frå ei ”samlet vurdering av kravets aktualitet og partenens tilknytning til det”.

Vurderinga av om eit søksmål oppfyller vilkåra i tvistelova må avgjerast ut frå ei heilskapsvurdering, der til dømes tvil om det ligg føre eit rettskrav kan kompensrast av at ein har eit sterkt behov for å få saka avgjort.¹⁵²

Spørsmålet vert om saker som gjeld krenking av barnekonvensjonen oppfyller krava som følgjer av tvistelova. Søksmål om brot på konvensjonen kan reisast på ulike måtar. Døme på saker som kan oppfylle vilkåra kan vere søksmål om gyldigheita av forvaltningsvedtak og erstatningssøksmål for manglande beskyttelse, til dømes i mobbesaker

I andre samanhengar kan det vere meir usikkert om spørsmålet om konvensjonskrenking oppfyller vilkåra, til dømes fordi situasjonen ikkje lenger er aktuell. Vedtaket eller avgjerda saka gjeld kan vere oppheva og ein har slik ikkje lenger eit ”reelt behov” for å få saka handsama. Dette er kan til dømes tenkjast å vere aktuelt i saker der ein ungdom har vorte varetektsfengsla og ikkje fekk sone fråskilt frå vaksne. Slike forhold vil typisk vere kortvarige, og fort miste sin aktualitet. Spørsmålet vert då om domstolane likevel kan avseie fastsetjingsdom for brot på barnekonvensjonen.

Spørsmålet om domstolane kan avseie fastsetjingsdom for brot på barnekonvensjonen kom opp i plenumsdommen Rt. 2012 s. 2039 som mellom anna omhandla spørsmålet om Utlendingsnemnda hadde teke tilstrekkeleg omsyn til barnets beste etter artikkel 3 i vedtak om utvisning. Fleirtalet uttala at det ikkje følgjer av vår internasjonale forpliktingar å gi fastsetjingsdom for brot på barnekonvensjonen, og at spørsmålet derfor måtte løysast på bakgrunn av tvl. § 1-3. Høgsterett gjekk så til førearbeida til tvistelova for å vurdere om det på bakgrunn av desse låg føre eit krav om fastsetjingsdom. Etter ei gjennomgang av forarbeida og kommentarane til tvistelova kom Høgsterett til at barnekonvensjonen ikkje inne-

---

¹⁵² *Tvisteloven. Kommentartutgave. Bind I* (2007) s. 35-36.

held eit krav om effektivt rettsmiddel, og noko som talte mot at saksøkaren hadde krav på fastsetjingsdom. Til samanlikning kan ein få avsagt fastsetjingsdom for brot på SP og EMK ettersom desse konvensjonane inneheld rett på effektivt rettsmiddel. Det synast som det vert gjort ei utvidande tolking av tvl. 1-3 i lys av konvensjonsføresegnene som gir rett på effektivt rettsmiddel.

I den nemnde dommen uttalte førstvoterande vidare at saka heller ikkje omhandla eit "rettskrav" eller at det var eit "reelt behov" for at domstolane særskilt skulle prøve spørsmålet om det låg føre ei krenking på artikkel 3. Fleirtalet fann at artikkel 3 ikkje oppfylte reglane i tvl. § 1-3 og at den derfor ikkje kunne handhevast rettsleg. Konklusjonen blei følgjeleg at det ikkje kunne avseiast dom for brot på barnekonvensjonen artikkel 3. Dommen blei avsagt under dissens, og eg kjem tilbake til dei dissenterande dommarane sitt votum under pkt. 5.4.3.

Slik rettstilstanden er i dag er det etter dette ikkje høve til å få avsagt fastsetjingsdom for brot på barnekonvensjonen med mindre saka oppfyller vilkåra i tvl. § 1-3.¹⁵³ I det følgjande ser eg nærare på om det av barnekonvensjonen eller tilleggsprotokollen følgjer eit krav om effektivt rettsmiddel, om føresegnene i barnekonvensjonen kan handhevast rettsleg og korleis tilleggsprotokollen eventuelt vil påverke dette spørsmålet.

5.3 Effektivt rettsmiddel

5.3.1 Inneheld barnekonvensjonen eit krav om effektivt rettsmiddel?

Krav om effektivt rettsmiddel gir rett til å få prøvd om det ligg føre ei krenking av konvensjonen. Dette kan typisk gjerast av domstolane, men også av uavhengige domstolsliknande forvaltningsorgan. Barnekonvensjonen inneheld i motsetnad til mange av dei andre menneskerettskonvensjonane ikkje noko uttrykkeleg krav om effektivt rettsmiddel.¹⁵⁴ Spørsmålet er om ein kan tolke eit slikt krav inn i konvensjonen.

---

¹⁵³ Elgesem (2013) foreslår ei endring av føresegna ved ein eventuell ratifikasjon s. 71.

¹⁵⁴ Til dømes EMK artikkel 13 og SP artikkel 2.

Barnekomiteen gav i sin generelle kommentar nr. 5 uttrykk for at barnekonvensjonen inneheld eit krav om effektivt rettsmiddel: "For rights to have meaning, effective remedies must be available to redress violations."¹⁵⁵ Norsk senter for menneskerettigheter synast å vere av same oppfatning.¹⁵⁶

I den nemnde saka Rt. 2012 s. 2039 kom Høgsterett til at eit krav om effektivt rettsmiddel måtte ha kome uttrykkeleg fram i konvensjonen om det skulle forplikte statane. Søvig hevdar i sin rapport at komiteen ikkje kunne fastsette ein så viktig rett med ei så kortfatta grunngiving, og at det derfor er for spinkelt rettskjeldegrunnlag til å hevde at barnekonvensjonen inneheld eit krav om effektivt rettsmiddel.¹⁵⁷

Det er etter dette noko uklart om konvensjonen gir rett på eit effektivt rettsmiddel, men etter mi meining er det ikkje tilstrekkelege haldepunkt til å hevde dette.

5.3.2 Inneheld tilleggsprotokollen eit krav om effektivt rettsmiddel?

Spørsmålet er så om tilleggsprotokollen inneheld eit krav om effektivt rettsmiddel. Av tilleggsprotokollen artikkel 7 følgjer det at alle nasjonale rettsmidlar skal være uttømt før ei klage kan rettast til komiteen, med unntak for når sakshandsaminga på nasjonalt nivå tek urimeleg lang tid eller rettsmiddelet ikkje gir effektivt vern. Føreseigna gir ikkje uttrykkeleg rett på effektivt rettsmiddel, men fastset at der effektivt rettsmiddel ikkje ligg føre kan borgaren ta saka direkte inn for komiteen.

Elgesem hevdar i sin rapport at det er rimeleg å legge til grunn at tilleggsprotokollen vil føre til ein rett til effektivt rettsmiddel.¹⁵⁸ Elgesem går så langt som å seie at mangel på

---

¹⁵⁵ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 5 (2003) s. 7.

¹⁵⁶ Norsk senter for menneskerettigheter (2013) s. 2.

¹⁵⁷ Søvig (2009) s. 41.

¹⁵⁸ Elgesem (2013) s. 37.

effektivt rettsmiddel er ei sjølvstendig krenking som kan klagast inn for komiteen. Dette synet støttar også mellom anna UNICEF i si høyringsfråsegn.¹⁵⁹

Etter mitt skjønn gir ikkje ordlyden i artikkel 7 ikkje rett på eit effektivt rettsmiddel, men gir klagaren mogelegheita til å gå til komiteen der nasjonale rettsmiddel strekk til. Heller ikkje andre rettskjelder dannar etter mi meining grunnlag for å hevde at det ligg føre ei forplikting for statane til å tilby effektive rettsmidlar på dette området.

5.3.3 Konklusjon

Konklusjonen min er etter drøftinga over at barnekonvensjonen ikkje inneheld eit krav om effektivt rettsmiddel. Dette fører til at norske domstolar ikkje har nokon plikt til å handsame saker som gjeld brot på barnekonvensjonen, med mindre saka elles oppfyller søksmålskrava i tvistelova. Barnekonvensjonen dannar ikkje grunnlag for å ei utvidande tolking av tvl. § 1-3 i denne samanheng, slik som SP artikkel 2 og EMK artikkel 13. Tilslutning til tilleggsprotokollen synast ikkje å ville endre på dette, då heller ikkje den inneheld eit krav om effektivt rettsmiddel. Som eg kjem tilbake til under punkt 5.5 meiner eg likevel det er truleg at tilleggsprotokollen vil føre til at rettane i konvensjonen vert prøvd i større utstrekning på nasjonalt nivå.

5.4 Kan føresegnene i barnekonvensjonen handsamast rettsleg?

5.4.1 "Justiciability" og sjølvkraft

Eit av spørsmåla som har vore oppe i samband med spørsmålet om tilslutning til tilleggsprotokollen er om enkelte av konvensjonsføresegnene ikkje kan overprøvast rettsleg.¹⁶⁰ I denne samanheng er det særleg to omgrep som vert nytta. Det eine er om rettane i konvensjonen er "justiciable" og det andre er om rettane har sjølvkraft. Kva som ligg i omgrepa er ikkje eintydig.

---

¹⁵⁹ UNICEF (2013).

¹⁶⁰ Elgesem (2013) s. 16-17.

Eg forstår det slik at ei føresegn som er ”justiciable” kan handhevast rettsleg.¹⁶¹ For å avgjere om ei føresegn kan handhevast rettsleg må ein vurdere om det temaet føreseгна regulerer er eigna for rettsleg overprøving. Konsekvensen av at konvensjonsføresegnene ikkje kan handhevast rettsleg må vere at dei korkje kan prøvast av nasjonale domstolar eller ved individklager til barnekomiteen. Spørsmålet er særleg relevant for ØSK-rettane i konvensjonen. Enkelte hevdar at desse føresegnene ikkje kan handhevast rettsleg fordi dei regulerer spørsmål som i eit demokrati er underlagt politisk, ikkje rettsleg, styring, til dømes spørsmål om fordeling av ressursane i samfunnet.¹⁶²

Spørsmålet om føreseгна kan handhevast rettsleg (”justiciability”) heng saman med spørsmålet om føreseгна har sjølvkraft, men er ikkje det same.¹⁶³ I sin generelle kommentar nr. 9 skil ØSK-komiteen mellom dei to omgrepa på denne måten: ”It is important in this regard to distinguish between justiciability (which refers to those matters which are appropriately resolved by the courts) and norms which are self-executing (capable of being applied by courts without further elaboration).”¹⁶⁴

Eg forstår omgrepet slik at ei føresegn med sjølvkraft etter sitt innhald er eigna til å verte nytta som sjølvstendig rettsgrunnlag for domstolane eller andre rettshandhevingsorgan utan å vere presisert gjennom nasjonal lovgiving.¹⁶⁵ Rettar som har form av å vere ei målsetting eller programerklæring har då typisk ikkje rettskraft. Døme kan vere konvensjonsføreseigner som er formulert slik: ”Konvensjonspartene skal bestrebe seg på å..”.

Spørsmålet om sjølvkraft var opphavleg berre relevant for dei landa med monistisk system, formulert som eit spørsmål om konvensjonsføresegnene kan brukast direkte (direkte an-

---

¹⁶¹ Khaliq og Churchill (2012) s. 200.

¹⁶² L.c.

¹⁶³ Sjø Harborg (2011) s. 28 og Søvig (2009) s. 31. Elgsem (2013) synast i sin rapport ikkje å skilje mellom dei to omgrepa, s. 38.

¹⁶⁴ ØSK-komiteen sin generelle kommentar nr. 9 (1998) s. 4.

¹⁶⁵ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 24.

vendelse). Når Noreg, som har eit dualistisk system, inkorporerer heile konvensjonar utan transformering blir spørsmålet likevel relevant for vårt rettssystem.¹⁶⁶ Spørsmålet om sjølvkraft blei mellom anna handsama i forarbeida til inkorporeringa av barnekonvensjonen i menneskerettslova.¹⁶⁷

Spørsmålet om ei føresegn har sjølvkraft kan også formulerast som eit krav til klarleik: Er innhaldet i føresegna tilstrekkeleg klart til at ein utlei konkrete rettar og plikter, kan den nyttast som rettsleg grunnlag for nasjonale domstolar.¹⁶⁸

Konvensjonsføresegnar må på same måte som nasjonal lovgiving tolkast i samband med andre relevante rettskjelder. Nasjonal rettspraksis, avgjerder frå internasjonale domstolar og prøvingsorgan kan bidra til at innhaldet i ei konvensjonsføresegn vert klargjort. Om ei føresegn i ein konvensjon har sjølvkraft er derfor ikkje nokon uforanderleg storleik.¹⁶⁹ Når det ligg føre fleire relevante rettskjelder til bruk ved tolking av føresegna, vert det mogeleg å fastsette innhaldet.

Barnekomiteen uttalar i sin generelle kommentar nr. 5 at det er av særleg betyding at statar som nyttar prinsippet om sjølvkraft klarlegg kva for rettar som kan handhevast direkte for domstolane.¹⁷⁰ Om føresegnene i konvensjonen har sjølvkraft er eit nasjonalt spørsmål, som kvar enkelt stat må ta stilling til,¹⁷¹ sjølv om uttalingar frå traktatorgana vil vere relevante ved vurderinga. Ved implementeringa av barnekonvensjonen i norsk rett blei det ikkje teke stilling til kva for nokre av konvensjonsføresegnene som har sjølvkraft og ikkje.¹⁷²

---

¹⁶⁶ Harborg (2011) er av motsett oppfatning, s. 28.

¹⁶⁷ Ot.prp.nr.45 (2002-2003) s. 17.

¹⁶⁸ I same retning Rauch (2013).

¹⁶⁹ Søvig (2009) s. 31.

¹⁷⁰ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 5 (2003) s. 6.

¹⁷¹ *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge* (2012) s. 24.

¹⁷² L.c.

Det synast derfor å vere opp til domstolane å vurdere om den einskilde konvensjonsføresegn har sjølvkraft eller ikkje.

5.4.2 Kritikk av omgrepa

Søvig er i sin rapport kritisk til bruken av omgrepet sjølvkraft, og hevdar at det er ein ”unødig omvei i de rettslige resonnementene”.¹⁷³ Han viser mellom anna til at sjølvkraft berre gir eit augneblinksbilete av rettstilstanden, og at ein i norsk juridisk teori og praksis har nytta omgrepet i liten grad. Det siste argumentet må også seiast å gjelde for spørsmålet om ”justiciability”. Søvig tek til orde for å gå direkte til spørsmålet om kor eintydig føresegna i konvensjonen er.¹⁷⁴

Høgsterett har ikkje nytta desse omgrepa ved spørsmål om handheving av menneskerettslege forpliktingar, med unntak av mindretalet i Rt. 2012 s. 2039. Når spørsmålet om bruk av konvensjonsføresegner som rettsleg grunnlag blei drøfta av Høgsterett i KRL-dommen¹⁷⁵ uttala fleirtalet at ved den internrettslege bruken av konvensjonar som er inkorporert i norsk rett utan å vere transformert til norsk rett, må ein ta stilling til om den aktuelle føresegna tek sikte på å gi den einskilde rettar, eller om den gir uttrykk for eit føremål, eller påleggs statane å nå eit bestemt mål eller minimumsstandard.¹⁷⁶

Søvig meiner Høgsterett i KRL-dommen drøftar spørsmålet om sjølvkraft,¹⁷⁷ medan Harborg meiner dette er spørsmålet om ”justiciability”.¹⁷⁸ Denne usemja gir uttrykk for den usikkerheit som knyt seg til bruken av omgrepa.

---

¹⁷³ Søvig (2009) s. 31.

¹⁷⁴ Søvig (2009) s. 31.

¹⁷⁵ Rt. 2001 s. 1006.

¹⁷⁶ Ibid. s. 1015.

¹⁷⁷ Søvig (2009) s. 29.

¹⁷⁸ Harborg (2011) s. 29.

Etter mi meining er bruk av desse to omgrepa ein kompliserande faktor om målet er å handheve rettane i konvensjonen effektivt. Eg meiner nasjonale domstolar må tolke konvensjonsføresegnene ut frå relevante rettskjelder. Kan ein utleie konkrete rettar og plikter frå føresegne kan desse nyttast som sjølvstendig rettsgrunnlag i nasjonale domstolar. Dette synast å vere i tråd med fråsegna i den nemnde KRL-dommen. Kan ein ikkje utleie slike bestemte rettar og plikter, må innhaldet i føresegnene presiserast i nasjonal lovgiving. Er dette gjort, skal domstolane etter førearbeida vere tilbakehaldne med å overprøve om dette er i tråd med konvensjonen.¹⁷⁹

5.4.3 Forholdet mellom rettsleg handheving av konvensjonsføresegnene og vilkåret "rettskrav" i tvl. § 1-3

I den nemnde dom innteke i Rt. 2012 s. 2039 uttalar førstvoterande på vegne av fleirtalet: "Jeg tilføyer at ... en ren konstatering av at en bestemt løsning er til barnets beste ikke [er] avgjørende. Jeg kan dermed uansett vanskelig se at det da kan være tale om noe egentlig «rettskrav» ettersom hensynet til barnets beste i barnekonvensjonen artikkel 3 vil være et sentralt, men ikke nødvendigvis avgjørende, moment ved en helhetsvurdering. Og jeg kan heller ikke se at det er noe «reelt behov» for at domstolene særskilt skal prøve dette spørsmålet."

Andrevoterande finn motsetnadsvis det ligg føre ei generell rett til å få avsagt fastsetjingsdom for brot på menneskerettane under tilvising til førearbeida og fråsegner i tidlegare Høgsteretts-avgjerder. Dommaren går så vidare til å drøfte om artikkel 3 "pålegger konvensjonsstatene konkrete plikter overfor det enkelte barn." I denne drøftinga nyttar han omgrepa selvkraft og "justiciable", og konkluderar med at artikkel 3 kan handhevast rettsleg. Det vert så slått fast at saksøkar også har rettsleg interesse etter tvl § 1-3 og konklusjonen vert at det kan verte gitt fastsetjingsdom for brot på barnekonvensjonen.

---

¹⁷⁹ Ot.prp.nr.45 (2002-2003) s. 16.

Tredjevoterande kjem til same resultat som andrevoterande i spørsmålet om fastsetjingsdom og uttalar: ”Etter mitt syn gir barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 barnet - som motstykke til at forvaltningen må behandle barnets beste som et grunnleggende hensyn - rettskrav både på at en slik vurdering faktisk blir foretatt, og at konvensjonens norm respekteres ved selve bedømmelsen. Jeg er derfor kommet til at søksmål om brudd på barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 oppfyller vilkåret i tvisteloven § 1-3 nr. 1 om at det må foreligge et «rettskrav».”

Dei refererte fråsegnene syner at dommarane ikkje var samde om spørsmålet om rettane kunne handhevast rettsleg.¹⁸⁰ Argumentasjonen kring dette blei av første- og tredjevoterande knytt opp til spørsmålet om søksmålet oppfyllte vilkåret til å omhandle eit «rettskrav» etter tvl. § 1-3 medan andrevoterande drøfta det som eit spørsmål om det kunne utleiest konkrete rettar og pliktar av føresegna. Etter dette synast spørsmålet om føresegnene i konvensjonen kan handhevast rettsleg å vere i alle fall delvis samanfallande med spørsmålet om det ligg føre eit rettskrav.

I det følgjande vil eg sjå nærare på rettsleg handheving av barnekonvensjonen i norsk rett. Det er innanfor rāmene av oppgåva ikkje høve til å gjennomgå kvar einskild rett i konvensjonen. Eg ser derfor nærare på SP-rettane og ØSK-rettane generelt, samt det grunnleggjande prinsippet om barnets beste i artikkel 3.

5.4.4 Rettsleg prøving av sivile og politiske rettane i barnekonvensjonen

Dei typiske sivile og politiske rettane i barnekonvensjonen er formulert som klare rettar for det einskilte barn, til dømes ”barnet skal ha rett til ytringsfrihet” i artikkel 13. Gjennom omfattande praksis frå EMD og menneskerettskomiteen er det slått klart fast at denne typen rettar kan handhevast rettsleg, og det er ingen grunn til at skal vere eit anna utgangspunkt for dei tilsvarande rettane i barnekonvensjonen. Det er heller ikkje omtvistat at dei sivile og politiske rettane i konvensjonen kan brukast som rettsleg grunnlag for nasjonale domstolar.

---

¹⁸⁰ Rauch (2013).

5.4.5 Rettsleg prøving av artikkel 3 om barnets beste

Av artikkel 3 følger det at ”Ved alle handlinger som berører barn, ... skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.” Føresegna er formulert som ein regel om korleis myndigheitene skal utøve avgjerdsmyndigheit i større grad enn rettar for det einskilde barn.

Barnekomiteen i sin generelle kommentar nr. 14 at artikkel 3 inneheld ein substansiell rett for det einskilde barn og at ”[a]rticle 3, paragraph 1, creates an intrinsic obligation for States, is directly applicable (self-executing) and can be invoked before a court.”¹⁸¹ Komiteen er etter dette av den oppfatning at artikkel 3 kan handsamast rettsleg.

Komiteen si fråsegn synast å vere i strid med den tolkinga som Høgsterett gjer i den nemnde dom innteke i Rt. 2012 s. 2039. Dommen blei avsagt før den generelle kommentaren, og kanskje kan det tenkjast at denne kunne ha ført til eit anna resultat.

Prinsippet om barnets beste i barnekonvensjonen kjem til uttrykk i barnelova § 48, barnevernslova § 4-1 og utlendingslova § 38. Prinsippet er slik allereie presisert i det nasjonale lovverket på fleire område som er særleg viktige for barn, men det kan likevel tenkjast tilfelle der ein kan ha behov for å nytte konvensjonen sjølv. Skilnaden mellom dei nemnde føresegnene og regelen i artikkel 3 er ikkje stor, særleg utlendingslovens § 38 har same ordlyd. Dette talar sterkt for at også artikkel 3 kan nyttast som rettsleg grunnlag.

Praksis frå bruken av desse føresegnene kan også nyttast til å nærare fastlegge innhaldet av prinsippet i andre samanhengar. Vidare kan barnekomiteen sin generelle kommentar nr. 14 som er nemnd over bidra til at innhaldet i føresegna blir utpensla. Meiningsinnhaldet i artikkel 3 er etter dette klart nok til at ein kan utleie konkrete rettar og pliktar av føresegna og etter mi meining kan den derfor nyttast som rettsleg grunnlag i nasjonale domstolar.

---

¹⁸¹ Barnekomiteens generelle kommentar nr. 14 (2013) s. 4.

5.4.6 Rettsleg prøving av dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane i barnekonvensjonen

I norsk rett er det ikkje tvilsamt at domstolane kan handheve spørsmål som gjeld same tema som typiske ØSK-rettar, til dømes rett til ulike trygdeytningar. Det er med andre ord ikkje tvilsamt at denne typen rettar kan handhevast rettsleg.¹⁸² Spørsmålet er om ØSK-rettane på grunn av sine vage formuleringar ikkje kan seiast å gi det einskilte barn rett i høve til staten.¹⁸³ Eit døme på ei føresegn som det kan vere usikkert om kan handhevast rettsleg er artikkel 26 om sosiale trygdeytningar: ”Partene skal anerkjenne ethvert barns rett til sosiale trygdeytelser, inkludert sosial forsikring”.

Sjølv om saker som gjeld klassiske økonomiske, sosiale og kulturelle rettar kan verte hand-sama i norske domstolar, blir ØSK-rettane i barnekonvensjonen og dei andre konvensjonane som inneheld denne typen rettar i liten grad gjort gjeldande av partar i norske rettssaker. I dei få døma ein har, har det ikkje blitt gjort ei reell vurdering av om konvensjonen er krenka eller ikkje.

Rt. 2011 s. 304, også kalla buplikt-dommen, omhandla gyldigheita av eit vedtak om avslag på konsesjon. Klagaren hevda mellom anna at vedtaket var i strid med ØSK artikkel 6 om retten til arbeid, artikkel 7 om minimumslønn og artikkel 11 om levestandard. Høgsterett uttalte at føresegnene etter sitt innhald var svært ubestemte, og at ”det kan reises spørsmål om hvor langt de gir rettigheter som kan håndheves ved søksmål for domstolene.” Spørsmålet blei ikkje drøfta vidare.

I ein sak frå Oslo byfogdembete frå 2013¹⁸⁴ hevda bebruarane i ein teltleir ved Sognsvann at Statsbygg si begjæring om å få tvangsgrunnlag til å fjerne leiren var i strid med deira rett

---

¹⁸² Sjø også FNs ØSK-komité si fråsegn i deira generelle kommentar nr. 9 (1998) s. 4, der dei klart gir uttrykk for at ØSK-rettane er ”justiciable”.

¹⁸³ Harborg (2009) s. 29 og Norsk senter for menneskerettigheter (2013) s. 5.

¹⁸⁴ Oslo byfogdembetes kjennelse av 4. september 2013.

etter ØSK-konvensjonen artikkel 11 om tilstrekkeleg levestandard jamfør artikkel 2 om diskriminering. Om prøving av rettane i ØSK-konvensjonen uttala byfogdembetet at fleire av føresegnene i konvensjonen, mellom ann artikkel 11, er formulert som målsettingar. Vidare fant dommaren at rettane var vagt formulert og derfor måtte vere å sjå meir som ei programforplikting enn konkrete forpliktingar. Dommaren konkluderte med at det var uklart om artikkel 11 gav individuelle rettar som kunne handhevast for domstolen. Byfogdembete tok stilling til spørsmålet om diskriminering, men drøfta ikkje vidare ØSK artikkel 11. Avgjerda er ein underrettsdom og har slik lite vekt som rettskjelde, men illustrer likevel truleg ei ikkje uvanleg haldning til ØSK-rettane.

Dommarane tek i dei nemnde sakene ikkje direkte stilling til om konvensjonsføresegnene gir individuelle rettar. Det er likevel nærliggjande å hevde at dommane talar for at dei nemnde ØSK-rettar ikkje gir individuelle rettar, ettersom dommarane vel å ikkje drøfte det som rettsgrunnlag.

Grunnen til at dommarane ikkje tek stilling til ØSK-rettane kan også vere mangel på kunnskap om denne typen rettar, og lite kjennskap til rettskjelder som klargjer innhaldet i rettane. Ein anna grunn er at mange ØSK-rettane allereie blir oppfylt på ei høgt nivå gjennom den nasjonale lovgivinga. Når spørsmåla er regulert i nasjonal lovgiving med gode føresegner med klart innhald vert det liten grunn for norske domstolar å drøfte ØSK-rettane.¹⁸⁵

Det fins praksis frå barnekomiteen sine avsluttande merknader og generelle kommentarar som kan nyttast til å nærare fastsette innhaldet i ØSK-rettane i barnekonvensjonen. Når klageordninga trer i kraft vil også avgjerdene frå individklage-sakene vere viktige tolkingsfaktorar. Som nemnd er spørsmålet om *sjølvkraft* ikkje ein uforanderleg størrelse. Like under vert det drøfta om det kan også tenkjast at norske domstolar vil prøve ØSK-rettar i

---

¹⁸⁵ Som vist til over følgjer dette også av førearbeida, Ot.prp.nr.45 (2002-2003) s. 16.

noko større utstrekning enn tidlegare viss protokollen vert ratifisert.¹⁸⁶ I så tilfelle vil desse avgjerdene vere viktige bidrag til å fastsette innhaldet i rettane.

Konklusjonen må likevel bli at det mest truleg er ein del av ØSK-rettane i barnekonvensjonen per i dag ikkje er klare nok til å utgjere eit sjølvstendig rettsleg grunnlag i ein norsk domstol. Etter dette vil det i utgangspunktet ikkje vere høve til å få prøvd desse rettane for norske domstolar. At rettane ikkje har sjølvkraft er imidlertid ikkje i vegen for at konvensjonsføresegnene vert nytta som tolkingsmoment ved tolkinga av andre rettskjelder.

5.5 Utvida prøving av barnekonvensjonen etter tilslutning til klageordninga?

Etter drøftingane over inneheld korkje barnekonvensjonen eller tilleggsprotokollen eit krav om effektivt rettsmiddel. Fleire av føresegnene i konvensjonen er ikkje presise nok til å verte nytta som rettsgrunnlag i norske rettssaker og saker som gjeld krenkingar av barnekonvensjonen vil kunne verte avvist frå handsaming i norske domstolar på grunn av at sakene ikkje oppfyller søksmålsvilkåra i tvistelova.

Av tilleggsprotokollen artikkel 7 bokstav e) følgjer det at nasjonale rettsmidlar må vere uttømt før komiteen kan handsame klagen. Ettersom drøftingane over viser at mange saker ikkje vil kunne handsamast av norske domstolar vert dette umulig. Etter artikkel 7 kjem kravet om uttømming av nasjonale rettsmidlar berre kjem til bruk når desse er effektive. Tilleggsprotokollen inneheld ingen føresegner som tilseier at det vil verte stilt krav om sjølvkraft eller vilkår tilsvarande dei som ein finn i tvistelova. Ein får etter dette ein situasjon der saker kan klagast inn for komiteen utan å først ha vore handsama i norske domstolar.

Ei slik løysing vi stride sterkt mot subsidiaritetsprinsippet. Prinsippet går mellom anna ut på at avgjerder i utgangspunktet skal treffast så nært partane i saka som mogeleg, altså na-

---

¹⁸⁶ Punkt 5.5.

sjonalt heller enn internasjonalt.¹⁸⁷ Det vil også vere uheldig for barnekomiteen, ettersom dei truleg vil få ein langt fleire saker enn kva som er naudsynt om dei kunne vore løyst på nasjonalt nivå. Vidare vil det auke arbeidsmengda komiteen betydeleg at dei ikkje vil kunne byggje på det faktiske grunnlaget som er klarlagt ved ein nasjonal prøving av saka.

Spørsmålet vert om ei tilslutning til klageordninga kan føre til at norske domstolar må opne for å avseie dom i spørsmål om konvensjonskrenking for alle rettane i barnekonvensjonen. Henning Harborg finn i sin rapport om tilleggsprotokollen til ØSK at prøving av rettane på nasjonalt nivå før dei eventuelt vert klaga inn for komiteen må verte løysinga ved ein eventuell tilslutning til klageordninga.¹⁸⁸ På same måte som barnekonvensjonen inneheld ikkje ØSK eit krav om effektivt rettsmiddel.

Eg er einig i at det vil vere uheldig for alle partar om barnekomiteen skal gå lenger i si prøving av statane si oppfylling av konvensjonen enn det nasjonale myndigheiter gjer. Harborg si løysing vil imidlertid føre til at norske domstolar i langt større grad enn tidlegare vil prøve ØSK-rettane i barnekonvensjonen. Dette kan kanskje også smitte over på andre rettsområde og føre til at norske domstolar i større utstrekning prøver saker som gjeld krenkingar av ØSK-konvensjonen.

Etter mi meining vil slik utvida overprøving på nasjonalt nivå føre til ei myndigheitsoverføring frå politiske organ til domstolane, ved at det blir desse som skal prøve oppfyllinga av konvensjonen. Som drøfta over oppfyller imidlertid norske myndigheiter konvensjonen allereie på eit høgt nivå. Og når det kjem til dei meir skjønsmessige konvensjonsføresegnene er det grunn til å tru at domstolane i tråd med norsk tradisjon ikkje går for djupt inn i spørsmål som ikkje vert sett på som typisk rettslege.

---

¹⁸⁷ Ulfstein og Føllesdal (2012) s. 447.

¹⁸⁸ Harborg (2011) s. 103-104. I same retning Elgesem (2013) s. 68.

Særleg interessant er dette i høve til forvaltninga si skjønnsutøving. Som drøfta over er det vanskeleg å føresei kor langt barnekomiteen vil gå i si prøving av statane si oppfylling av konvensjonen. For det tilfellet at komiteen ikkje vil gi statane skjønnsmargin for rettane som ikkje er ØSK-rettar er det truleg at barnekomiteen også vil gå inn å overprøve den konkrete skjønnsutøvinga til forvaltninga. Det kan då tenkjast at norske domstolar i større grad vil gjere dette fordi spørsmålet likevel blir overprøvd i komiteen.

6 Oppsummering og vurdering

På bakgrunn av drøftingane i denne oppgåva meiner eg det er truleg at den tredje tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen vil føre til ei viss innskrenking i det demokratiske handlingsrommet til norske myndigheiter. Det er etter mi meining truleg at klageordninga vil verte nytta om protokollen vert ratifisert. Særleg er grunn til å vente seg klager på utlendingsfeltet. Omfanget av klager vil vere avhengig av i kva grad staten legg til rette for bruk, til dømes gjennom rettshjelpsordningar. Ved at barnekomiteen tolkar konvensjonen dynamisk, vil innhaldet i dei ulike rettane verte utvida over tid. Norske domstolar vil truleg følge barnekomiteen si rettsutvikling, ettersom avgjerdene frå komiteen skal ha betydeleg vekt som rettskjelde i norsk rett. Etter mi meining er det truleg at komiteen sine avgjerder vil verte etterlevd i dei aller fleste saker, men at norske domstolar ikkje ukritisk vil legge avgjerdene til grunn. Kvaliteten på den juridiske argumentasjonen bør etter mitt skjønn vere det avgjerande. Barnekomiteen sin prøvingsintensitet er det vanskeleg å seie noko sikkert om, men både konvensjonen og protokollen inneheld eit uttrykkeleg skilje mellom ØSK-rettane og dei andre rettane i konvensjonen, noko som vil gi statane større spelerom og skjønnsmargin ved oppfylling av desse rettane. Ettersom norske myndigheiter allereie oppfyller barn sine rettar på eit høgt nivå er det i alle høve lite truleg at tilslutning til protokollen vil få dramatiske følgjer for norske styresmakter på dette området. Vidare kan det tenkjast at tilslutning til protokollen vil stimulere til at domstolane vil prøve staten si oppfyllinga av føresegnene i barnekonvensjonen i større utstrekning enn tidlegare, særleg gjeld dette ØSK-rettane i konvensjonen. Dette vil i så tilfelle føre til ei viss myndigheitsoverføring til nasjonale domstolar.

7 Kjeldeliste

7.1 Litteratur

Aall, Jørgen. *Rettsstat og menneskerettigheter : en innføring i vernet om individets sivile og politiske rettigheter etter den norske forfatning og etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon*. 3. utg. Bergen, 2011.

Barnekonvensjonen, Barns rettigheter i Norge. Redigert av Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg. 2. utg. Oslo, 2012.

Eckhoff, Torstein og Eivind Smith. *Forvaltningsrett*. 9. Utg. Oslo, 2011.

Elgesem, Frode. *Vurdering av fordeler og ulemper ved eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons tilleggsprotokoll om individuell klagerett, en juridisk analyse*. Oslo, 2013. http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/FN/konvensjon_barn.pdf [Sisert 16. November 2013].

Harborg, Henning. *Valgfri protokoll til ØSK – mulige virkninger av tilslutning*. Oslo, 2011. http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/FN/Valgfrie_protokollOESK.pdf [Sisert 16. november 2013].

Høstmælingen, Njål og Petter F. Wille, kommentar til barnekonvensjonen artikkel 4 på rettsdata.no. Hovudrevidert 24. juni 2011. [Sisert 16. november 2013].

Khaliq, Urfan og Robil Churchill. *The protection of economic and social rights: a particular challenge?* I UN Human Rights Treaty Bodies, Law and Legitimacy. Redigert av Geir Ulfstein og Helen Keller. 1. utg. Cambridge, 2012, 199-260.

Legg, Andrew. *The margin of appreciation in international human rights law : deference and proportionality*. 1. utg. Oxford, 2012. Oxford Scholarship Online.

<http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199650453.001.0001/acprof-9780199650453>

Reusch, Christian. *Selvkraft*. I Store norske leksikon. Dokumentdato: 6. november 2013.
<http://snl.no/selvkraft> [Sitert 16. november]

Ripegut, Halvor og Gerd Margrete Tjeldflåt. *Mener nytt KRLE-fag kan bryte med menneskerettighetene*. I Aftenposten 1. oktober 2013.
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/Mener-nytt-KRLE-fag-kan-bryte-med-menneskerettighetene-7326516.html> [Sitert 16. november 2013].

Tjeldflåt, Gerd. - *Barnas beste må komme først*. I Bergens Tidene 9. november 2013.
<http://www.bt.no/nyheter/lokalt/--Barnas-beste-ma-komme-forst-3002880.html>

Søvig, Karl Harald. *Barnets rettigheter på barnets premisser- utfordringer i møtet mellom FNs barnekonvensjon og norsk rett*. Bergen, 2009.
http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barnets%20rettigheter/Utdredning_Sovig_end_versj.pdf [Sitert 16. november].

Twisteloven. Kommentartutgave. Bind I. Redigert av Tore Schei, Arnfinn Bårdsen, Dag Bugge Nordén m.fl. 1.utg. Oslo, 2007.

Ulfstein, Geir. *Individual complaints*. I UN Human Rights Treaty Bodies, Law and Legitimacy. Redigert av Geir Ulfstein og Helen Keller. 1. utg. Cambridge, 2012a, s 73-115.

Ulfstein, Geir. *Den rettslige betydningen av avgjørelser fra menneskerettslige konvensjonsorganer*. I: Lov og Rett (2012b) s. 553-570. (Sitert fra Idunn.no)

Ulfstein, Geir. *Innføring i folkerett*. 4.utg. Oslo, 2011.

Ulfstein, Geir og Andreas Føllesdal. *Den europeiske menneskerettighetsdomstolen og Høyesterett – uavhengighet og demokratisk kontroll*. I Dommernes uavhengighet : Den norske dommerforening 100 år. Redigert av Nils Asbjørn Engstad, Astrid Lærdal Frøseth og Bård Tønder. 1. utg. Bergen, 2012, s. 443-461.

7.2 Norske lover

1902	Almindelig borgerlig Straffelov (straffelova) av 22. mai 1902 nr. 10.
1980	Lov om fri rettshjelp (rettshjelpslova) av 13. juni 1980 nr. 35.
1981	Lov om barn og foreldre (barnelova) av 8. april 1981 nr. 7.
1981	Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosesslova) 22. mai 1981 nr 25.
1992	Lov om barneverntjenester (barnevernlova) av 17. juli 2002 nr. 100.
1999	Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettslova) av 21. mai 1999 nr. 30.
2005	Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvistelova) av 17. juni 2005 nr. 90.
2008	Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingslova) av 15. mai 2008 nr. 35.

7.3 Førearbeid

NOU 1993: 18

Lovgivning om menneskerettigheter.

NOU 2003: 19	<i>Makt og demokrati.</i>
NOU 2012 : 5	<i>Politikk for likestilling</i>
Ot.prp.nr.3 (1998-1999)	<i>Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).</i>
Ot.prp.nr.45 (2002-2003)	<i>Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov).</i>
Ot.prp. nr. 75 (2006-2007)	<i>Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).</i>
Ot.prp.nr.104 (2008-2009)	<i>Om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.).</i>
Innst. O. nr. 51 (1998–1999)	<i>Menneskerettsloven.</i>

7.4 Traktatar og internasjonale konvensjonar

EMK.	Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Roma 1950.
Rasediskrimineringskonvensjonen	FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, New York 7. mars 1966.
SP	FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, New York 16. desember 1966.

Tilleggsprotokoll til SP	Valgfri protokoll til den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, New York 16. desember 1966.
ØSK	FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, New York 16. desember 1966.
Wienkonvensjonen.	Wien-konvensjonen om traktatrett, Wien 23. mai 1969.
Kvinnediskrimineringskonvensjonen	FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner, 18. desember 1979.
Torturkonvensjonen	FNs konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, New York 10. desember 1984.
Barnekonvensjonen	FNs konvensjon om barnets rettigheter, New York 20. november 1989.
Tilleggsprotokoll til BK	Valgfri protokoll til konvensjonen om barns rettigheter om barn i væpnet konflikt, New York 25. mai 2000.
Tilleggsprotokoll til BK	Valgfri protokoll til konvensjonen om barnets rettigheter om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, New York 25. mai 2000.

Tilleggsprotokoll til ØSK

Valgfri protokoll til konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, New York 18. juni 2008. (Ikkje i kraft)
<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPCESCR.aspx>

Tilleggsprotokoll til BK

Valgfri protokoll til konvensjonen om barnets rettigheter om individklageordning, New York 19. desember 2011. (Ikkje i kraft)
http://treaties.un.org/doc/source/signature/2012/CTC_4-11d.pdf

7.5 Domsregister

7.5.1 Norsk Høgsterett

Rt. 2013 s. 1811

Rt. 2012 s. 2039

Rt. 2012 s. 1985

Rt. 2012 s. 274

Rt. 2012 s. 164

Rt. 2011 s. 462

Rt. 2011 s. 304

Rt. 2009 s. 1261

Rt. 2008 s. 1764

Rt. 2008 s. 513

Rt. 2001 s. 1006

7.5.2 Underrettsavgjerder

Oslo byfogdembetes kjennelse. 13-117117TVA-OBYF/1. 4. september 2013.

http://www.domstol.no/upload/OBYF/Internett/Aktuelt/kjennelser/24_Kjennelsefravikelsetatttilf%C3%B8lgeav04.09.13_19618228.pdf

7.5.3 Avgjerder frå internasjonale domstolar og klageorgan

Leirvåg mot Noreg. FNs menneskerettskomité, Genève, 23. november 2004.

EB mot New Zealand. FNs menneskerettskomité, Genève, 21. juni 2007.

Folgerø og andre mot Noreg. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Strasbourg, 29. juni 2007.

Maslov mot Austerrike. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Strasbourg, 23. juni 2008.

7.6 Generelle kommentarar frå FNs barnekomité

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 1. The aims of education (CRC/GC/2001/1). Dokumentdato: 17. april 2001.

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G01/412/53/PDF/G0141253.pdf?OpenElement>

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 5 General Comment No. 5. General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para. 6) (CRC/GC/2003/5). Dokumentdato: 27. november 2003.

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G03/455/14/PDF/G0345514.pdf?OpenElement>

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 6 General comment No. 6. Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin (CRC/C/GC/2005/6). Dokumentdato: 1. september 2005.

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G05/438/05/PDF/G0543805.pdf?OpenElement>

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 8. The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28, para. 2; and 37, inter alia) (CRC/C/GC/8). Dokumentdato: 2. mars 2007. [http://daccess-dds-](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/407/71/PDF/G0740771.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/407/71/PDF/G0740771.pdf?OpenElement](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/407/71/PDF/G0740771.pdf?OpenElement)

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 14. The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) (CRC/C/GC/14). Dokumentdato: 29. mai 2013.

http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 15. The right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (Article. 24) (CRC/C/GC/15). Dokumentdato: 17. april 2013. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm>

7.7 Andre internasjonale kjelder

EMD. Press country profile, Norway. Dokumentdato: Juli 2013.

http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Norway_ENG.pdf [Sitert: 16. november 2013]

CRIN. Meeting of the UN Working Group for the Communications Procedure, December 2009. Dokumentdato: Januar 2010.

http://www.crin.org/docs/OP_CRC_WG_Meeting_Dec2009.pdf [Sitert: 16. november 2013]

FNs barnekomité. Concluding observations: Norway (CRC/C/NOR/CO/4). Dokumentdato: 29. januar 2010. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.NOR.CO.4.pdf>

FNs barnekomité. Oversikt over *Days of General Discussion* (2002-2012).

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/discussion2012.htm> [Sitert 16. november 2013].

FNs barnekomité. Rules of procedure under the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure (CRC/C/62/3). Dokumentdato: 8. april 2013.

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/>

FNs Høgkommissær. Oversikt over barnekomiteens generelle kommentarer.

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm> [Sitert 16. November 2013].

FNs Høgkommissær. United Nations reform: measures and proposals (A/66/860). Dokumentdato: 26. juni 2012.

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRTD/Pages/TBStrengthening.aspx> [Sitert 18. november 2013].

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle retter. General comment No. 9: The domestic application of the Covenant (E/C.12/1998/24). Dokumentdato: 3. desember 1998.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2f1998%2f24&Lang=en

FNs torturkomité. Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Norway, adopted by the Committee at its forty-ninth session (CAT/C/NOR/CO/6-7). Dokumentdato: 13. desember 2012.

<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhshKqFzT9v2BExNReKHwmpVaAKENAfG1Q6weStjTJpr4Bmh7aLBQoUJcejaKCs2vtJ1o0nV6LV5XyKon9clvgraLvpnnT%2fRQrI9eM826k0SGh>

FN si traktatsamling på nett. Oversikt over statar som har signert og ratifisert tilleggsprotokollen om individklageordning til FNs barnekonvensjon.

http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-d&chapter=4&lang=en [Sitert 15. oktober 2013].

Generalforsamlingsresolusjon 66/138. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure. Dokumentdato: 19. desember 2011.

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=%20A/RES/66/138

Generalforsamlingsresolusjon 44/25. Convention on Rights of the Child. Dokumentdato: 20. november 1989. <http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r025.htm>

Menneskerettighetsrådet. Report of the Open-ended Working Group on an optional protocol to the Convention on the Rights of the Child to provide a communications procedure (A/HRC/17/36). Dokumentdato: 25. mai 2011.

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/134/72/PDF/G1113472.pdf?OpenElement> [Sitert 17. november 2013]

Menneskerettskomiteen. Consideration of reports submitted by States parties under article 40 of the Covenant (CCPR/C/NOR/CO/6). Dokumentdato: 18. november 2011.

<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhslhkgI10addkuQQ0JDxM6G8ouLSjun%2b9hVZigRI5qTnp1MNCFauEHBZ4c2YfuHRAkrC7OUkGKDTIDQCo1CK5j%2bwsN3bU6eo2kfGKM9%2f0IwXI>

Menneskerettskomiten. General Comment No 33. The Obligations of States Parties under the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (CCPR/C/GC/33). Dokumentdato: 5. november 2008.

http://ccprcentre.org/doc/ICCPR/General%20Comments/CCPR.C.GC.33_En.pdf

Menneskerettskomiteen. Rules of procedure of the Human Rights Committee (CCPR/C/3/REV.10) Dokumentdato: 11. januar 2012.

<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhspSfzoplnqcaRn-ZEWMKfe1ubLHaoTy0k7tsLSWnKAGjsCg1MkVMje6aixvXokQy1mG%2f6syT7v1xw3XubpM5TkNHXmRF6Hwhv16SHBQ863Jpx>

7.8 Andre nasjonale kjelder

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. *Oppfølging av avsluttende merknader fra FNs barnekomité av januar 2010*. Dokumentdato: Juni 2011.

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Rapport_Barnekomiteens_merknader.pdf [Sitert 16. november 2013].

Barnombudet. *Supplerende rapport til FNs komité for barns rettigheter*. Dokumentdato: 2009. http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2013/09/supplerender-rapport-til-fn_norsk-web.pdf [Sitert 16. november 2013].

Barneombudet. *Høringsuttalelse- utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme*. Dokumentdato: 19. september 2013.

http://www.regjeringen.no/pages/38373538/svar_protokoll_barneombud.pdf [Sitert 16. november 2013].

Brev frå ei rekke ikkje-statlege organisasjonar til statsminister Jens Stoltenberg. *Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon om individklageordning.*

Dokumentdato: 9. Februar 2012. (Vedlegg 1).

Forum for barnekonvensjonen. <http://forumforbarnekonvensjonen.no/test.html> [sitert 17. november 2013].

Norsk Senter for menneskerettigheter. *Uttalelse fra Norsk senter for menneskerettigheter i anledning utredningen om norsk ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon om individuell klageadgang.* Dokumentdato: 23. september 2013.

http://www.regjeringen.no/pages/38373538/svar_protokoll_jur.pdf [Sitert 16. november 2013].

Norsk Senter for menneskerettigheter. *Høring – utredning om TP-ØSK og virkninger i Norge.* Dokumentdato: 9. mars 2012. <http://www.jus.uio.no/smr/om/nasjonal-institusjon/overvakning/horinger/2012/docs/SMRs-horingsuttalelse-utredning-TP-%C3%98SK.pdf> [Sitert 16. november 2013].

Regjeringsadvokaten. *FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter – spørsmål om tilleggsprotokoll om individklageordning.* Dokumentdato: 6. januar 2006. http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/hoeringer/brev_regjeringsadvokaten20060106.pdf [Sitert 16. november 2013].

Regjeringsadvokaten. *Frivillig tilleggsprotokoll om individuell klagerett til FNs konvensjon om økonomiske, sosial og kulturelle rettigheter (TP-ØSK) – konsekvenser av Norsk tiltredelse.* Dokumentdato: 22. september 2009. http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/hoeringer/brev_regjeringsadvokaten20091022.pdf [Sitert 16. november 2013].

Regjeringsadvokaten. *Høringsuttalelse – valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme*. Dokumentdato: 23. september 2013.

http://www.regjeringen.no/pages/38373538/svar_protokoll_radv.pdf [Sisert 16. november 2013].

Riksrevisjonen Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler. Dokument 3:15 (2011–2012). Ingen dokumentdato.

<http://www.riksrevisjonen.no/Rapporter/Sider/BarnevernStat.aspx> [Sisert 16. november 2013].

Stortingsvedtak nr. 698. Dokumentdato: 21. Juni 2013. S. 4948.

<http://www.stortinget.no/Global/pdf/Referater/Stortinget/2012-2013/s130621.pdf>

Utanriksdepartementet. Høring av utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme. Ingen dokumentdato.

http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/dok/horinger/hoeringsdok/2012/hoering_fnkonvensjo.html?id=669975 [Sisert 16. november 2013].

Utanriksministeren. Svar frå utanriksminister Jonas Gahr Støre på spørsmål frå stortingsrepresentant Peter Skovholt Gismark i Stortingets spørjetime. Dokumentdato: 4. mai 2011.

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2011/svar_barnekonvensjon.html?id=642444# [Sisert 16. november 2013].

Utanriksministeren. Innlegg frå utanriksminister Espen Barth Eide i Stortinget. Dokumentdato: 29. november 2012.

<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2012/barnekonvensjonen.html?id=708890> [Sisert 16. november 2013].

Utlendingsdirektoratet. *Høringsinnspill fra Utlendingsdirektoratet - Utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klageordningordning*. Dokumentdato: 28. august 2013.

http://www.regjeringen.no/pages/38373538/svar_protokoll_udi.pdf [Sisert 16. november 2013].

Utlendingsnemnda. *Høringsuttalelse - Utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme*. Dokumentdato: 15. september 2013.

http://www.regjeringen.no/pages/38373538/svar_protokoll_nemnda.pdf [Sisert 16. november 2013].

7.9 Personlege meddelingar

Amnesty International Norge v/ Beate Ekeløve-Slydal. E-post. 14.oktober 2013.

Barneombudet v/ Camilla Kayed. E-post. 28.oktober 2013.

Human-Etisk Forbund v/ Bente Sandvig. E-post. 14. oktober 2013. (Vedlegg 2)

Juss-Buss v/ Marit Lomundal Sæther. E-post. 15. oktober 2013.

NOAS v/ Eirin Hindenes. E-post. 22. oktober 2013.

Plan Norge v/ Per Kristian Sbertoll. E-post. 16.oktober 2013.

Redd Barna v/ Sanne Hofman. E-post. 17. oktober 2013.

UNICEF v/ Ivar Stokkerei. E-post. 14.oktober 2013.

Voksne for barn v/ Randi Talseth. E-post. 21.oktober 2013.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Brev til statsminister Jens Stoltenberg 9. februar 2012

vedlegg

Statsminister Jens Stoltenberg
Statsministerens kontor
Pb.8101 Dep
0030 Oslo

Oslo 9.2.2012

Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon om individklageordning

I FNs Generalforsamling den 19. desember 2011 ble, som kjent, den nye tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon om individklageordning (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child) vedtatt. Protokollen åpnes for signering og ratifisering under en offisiell signeringsseremoni, foreløpig satt til tirsdag den 28. februar 2012, i FNs Menneskerettighetsråd i Genève. Tilleggsprotokollen trer i kraft når 10 av medlemsstatene har ratifisert.

Barnekonvensjonen er den siste av de internasjonale FN-konvensjonene om menneskerettigheter som får en slik klageordning. Barnekonvensjonen kan, i kraft av å være inkorporert i norsk lov, kreves gjennomført ved norske domstoler og i forvaltningen. I tillegg gjør nasjonal lovgivning oss i stand til å leve opp til konvensjonens forpliktelser. Regjeringen kan på denne bakgrunn raskt signere og ratifisere tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen.

Norge kan gå foran og gi et viktig internasjonalt signal for å fremme barns rettigheter internasjonalt ved å signere og ratifisere tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon. På denne måten kan vi bidra til at også de mest utsatte barna i land med svake rettssystemer og svakt rettsvern kan få bedre beskyttelse. Regjeringen vil ved signering og ratifisering av tilleggsprotokollen handle i tråd med Soria Moria II erklæringen der det heter: "Regjeringen vil lede an i det internasjonale arbeidet for å innfri alle barns rett til utdanning, og løfte arbeidet med barns rettigheter internasjonalt".

Norge ratifiserte FNs barnekonvensjon allerede i 1991, og den ble inkorporert i norsk lov gjennom Menneskerettighetsloven i 2003 på lik linje med den Europeiske menneskerettskonvensjon og FNs to menneskerettighetskonvensjoner av 1966. Ved signering og ratifisering av den nye tilleggsprotokollen tas et logisk og supplerende steg for å vise at Norge ønsker å respektere de rettighetene og forpliktelsene Norge allerede har akseptert.

Vi håper at regjeringen vil bekrefte sitt engasjement for beskyttelse av barns rettigheter ved å signere og ratifisere den nye tilleggsprotokollen på den offisielle seremonien. Dersom ratifikasjonsprosessen vil ta mer tid, oppfordrer vi regjeringen til å signere protokollen på selve seremonien.

Med vennlig hilsen

Redd Barna

Tove R. Wang
Generalsekretær Redd Barna

Helen Bjørnøy
Generalsekretær Plan Norge

BARNESYKEPLEIERFORBUNDET NSF

André Grundevig
Leder Barnesykepleierforbundet, NSF

John Peder Egenæs
Generalsekretær Amnesty International Norway

Martin Vønstad Østerdal
Generalsekretær LNU – Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner

ANTIRASISTISK SENTER

Kari Helene Partapuoli
Leder Antirasistisk senter

FMSO

Fellesskap mot seksuelle overgrep

Linda Bakke
Daglig leder FMSO – Fellesskap mot seksuelle overgrep

unicef
sammen for barn

Bernt G. Apeland
Generalsekretær UNICEF Norge

Forum for Utvikling og Miljø

Andrew Preston
Daglig leder ForUM – Forum for Utvikling og Miljø

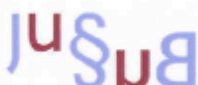
Kristin Kjæret
Daglig leder FIAN - FoodFirst
Information and Action
Network

Kurt Franzen
Generalsekretær
Framfylkingen LOs barne-og
familieorganisasjon

Kristin Mile
Generalsekretær Human-Etisk
Forbund

w/ Kirsten Vikesland Mæhle
Daglig leder JussBuss

Hilde Jørgensen
Leder Norsk Folkehjelp
Solidaritetsungdom

DEN NORSKE
HELINGSFORSKOMITE
Bjørn Engesland
Generalsekretær Den Norske
Helsingforskomite

Pål Isdahl Solberg
Generalsekretær Ungdom &
Fritid – Landsforeningen for
fritidsklubber og ungdomshus

Elisabeth Ng Langdal
Project Coordinator Health
and Human Rights Info

INTERNATIONAL
COMMISSION
OF JURISTS
Jon Wessel-Aas
Daglig leder ICJ-Norge

Mimi Bjerkestrand
Leder Utdanningsforbundet

w/Hildegunn Schuff
Styremedlem Korsvei

Geir Kjell Andersland
Medlem av Forum for
Barnekonvensjonen ICJ-Norge

Norsk Folkehjelp

for generalsekretær Liv Tørres:
Orrvar Dalby
Leder utenlandsavdelingen
Norsk Folkehjelp

SAIH

Studentenes og Akademikernes
Internasjonale Hjelpesfond

Erik Schreiner Evans
Leder Studentenes og
Akademikernes
Internasjonale hjelpefond

Tirill Sjøvoll
Leder Press – Redd Barna ungdom

Rigmor Hogstad
Leder Fellesorganisasjonen

FFP

For Fangers Pårørende

Hanne Hamsund
Daglig leder Foreningen for
fangers pårørende

FN-sambandet

Kari Solholm
Generalsekretær FN-sambandet

**Dommerforeningens
menneskerettsutvalg**

Terje Einarsen
Leder for Dommerforeningens
menneskerettsutvalg

Thea W. Totland
Advokat

Kopi:

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Barn-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken

8.2 Vedlegg 2: E-post frå Human-Etisk Forbund 14. oktober 2013

Fra: Bente Sandvig <Bente.Sandvig@human.no>

Dato: 14. oktober 2013 15.55.31 GMT+02.00

Til: [Fjerna]

Kopi: Kristin Mile <Kristin.Mile@human.no>

Emne: SV: Masteroppgåve, individklageordning til barnekonvensjonen

Hei!

Human-Etisk Forbund har ved ulike anledninger anbefalt staten å ta på seg forpliktelsene som ligger i tredje tilleggsprotokoll til Barnekonvensjonen.

Samtidig er det selvfølgelig en lang og tung prosess fram mot en reell klageadgang, og det må på plass midler og kompetanse på å veilede barn som trenger det.

Det ville ha vært aktuelt for Human-Etisk Forbund å gå inn som partshjelper dersom det var snakk om krenkelser av livssynsfriheten på ulike områder. Vi støtter foreldrenes kamp mot KRL-faget og den begrensede fritaksretten både overfor FNs komite for menneskerettigheter og fram til seier i EMD. Den gangen ble saken kjørt med påstand om at foreldrenes rett til å ivareta sine barns livssynsmessige opplæring, nettopp fordi barna ikke hadde selvstendig klagerett eller partsinteresse.

Hadde tilleggsprotokollen til Barnekonvensjonen vært en del av regimet den gangen, ville vi med all sannsynlighet ha støttet barnas selvstendige krav.

Så ja - for oss ville det i høy grad være aktuelt å bidra til å sørge for at barns rettigheter på livssynsområdet ikke blir krenket.

Saken ligger sånn sett an til å bli aktuell igjen ved at den nye regjeringen foreslår endringer i RLE-faget som igjen kan gjøre prøving i fht menneskerettighetene aktuell igjen.

Mvh

Bente Sandvig, fagsjef i Human-Etisk Forbund